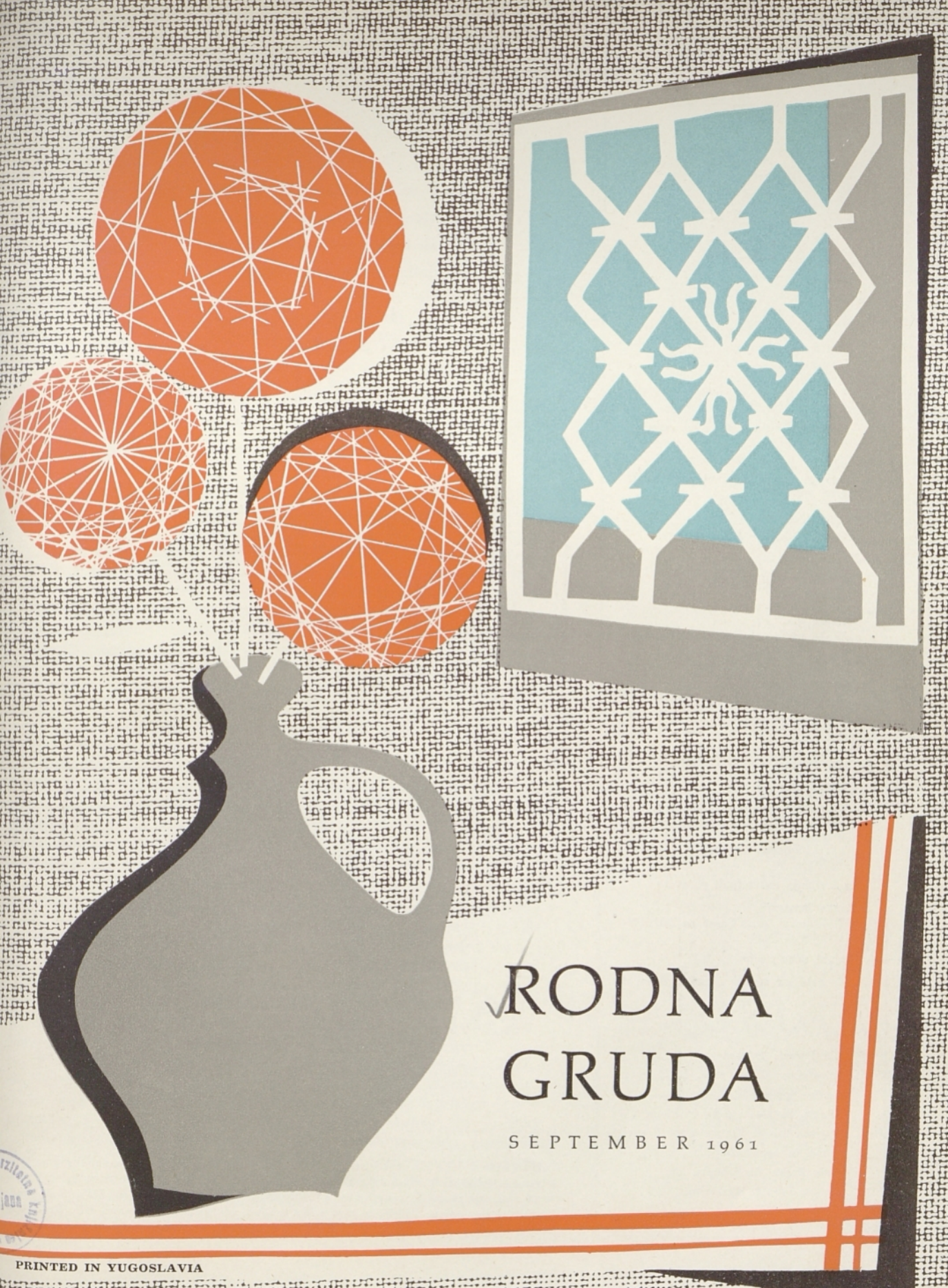

RODNA GRUDA

SEPTEMBER 1961

IZDANA U
JUGOSLAVIJI

VSEBINA

Miran Šuštar:

Ob beograjski konferenci

Ob deseti obletnici Adamičeve smrti

I. S.:

Počastitev Adamičevega spomina
na Grosupljem

Mirko G. Kuhel:

Adamič je postal pravi partizan že
pred vojno

Janko N. Rogelj:

Spomin na Louisa Adamiča

T. C.:

Evropski hmeljarji so občudovali
kvaliteto letošnjega savinjskega
»Goldinga«

IS.:

Vsako leto toplo sprejeti

Intervju kar pod bori

Ina Slokan:

Argentinski »asado« na domačih tleh

Po domači deželi

Otroško okrevališče na Debelem rtiču
pri Kopru

Kulturni zapiski:

Revije DP Svoboda in prosvetnih dru-
štev v znamenju zgodovinske oblet-
nice

IX. Ljubljanski festival
Vesti

Iz življenja naših ljudi po svetu

Eugen Bergant:

Jugoslovan Miro Cerar najboljši te-
lovadev Evrope

Rojaki nam pišejo

Prispevki za matico in njen tiskovni
sklad

Mladi rod:

Ela Peroči: Telefon

Ivica Čermak — prev. I. Minatti:

Srečno, prijatelj!

Marija Vogeljik: Sola iz fizola

Kajetan Kovič: Franca izpod Klanca

Potok in ogledalo

Vida Brest: Partizanska mati

France Filipič: Domovina

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Radi se spominjate svoje rodne
domovine. Vsak dan si boste lahko
ogledali lepote naših planin in gor-
skih dolin, če naročite knjigo

Jake Čopa:

SVET MED VRHOVI

Knjiga izide decembra in bo ve-
ljala vezana v platno 3600 dinarjev.
Vsebovala bo najlepše fotografske
posnetke iz Julijskih planin.

Pri naročilu napišite, ali želite
knjigo v slovenskem ali angleškem
jeziku.

Ljubljana, Titova cesta 25

*P*rva nova naročila **RODNE GRUDE**
v okviru nagradnega tekmovanja že prihajajo.
Ali ste tudi Vi med tekmovalci?

Sodelujte, morda Vas čaka najlepša nagrada, brezplačno
potovanje po lepi Sloveniji.

*S*LOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1652
vas bo presenetil z zanimivo vsebino in bogato opremo.
Pohitite z naročili!

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanajstkrat na leto.
Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poština plačana v gotovini. Odgo-
vorna urednica prof. Zima Vrščaj, urednica in tehnična urednica Ina Slokan.
Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Rokopisov
in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Ček. račun. pri Komunalni banki 600-704/5-155

OB BEOGRAJSKI KONFERENCI

Zbrani na tej konferenci se zavedamo, da prevzemamo veliko odgovornost pred miro-ljubnim svetom, ki po pravici upa, da bomo mi tukaj storili vse, da bi odvrnili človeštvu grozečo nevarnost.

(Iz govora predsednika Tita na beograjski konferenci)

Letošnje leto je leto zelo nevarnih mednarodnih zapletljev in zaostritev: zdaj tu, zdaj tam nastane nevarnost novih spopadov — Kuba, Laos, Kongo in Angola, Berlin in Tunizija. Za vsa žarišča — razen Berlina — je značilno, da gre za proces, v katerem si mladi narodi včeraj še kolonialnih dežel urejajo lasten dom in pri tem zadevajo na krčevit odpor nekdanjih gospodarjev. Slednji so jim sicer pripravljeni dati formalno svobodo in neodvisnost, obdržati pa hočejo prejšnje metode v odnosih med njimi in bivšimi metropolami. V vseh primerih pa gre za velike sile obeh blokov, ki se na torišču prebujajočih se afriških, azijskih in latinskoameriških narodov brezobzirno borijo za svojo politično in moralno veljavo, ne da bi upoštevali, da s tem močno narašča napetost že tako kritičnega položaja.

Prvi stiki, ki sta jih navezala oba bloka v razgovorih o tako važnih vprašanjih kot so razorožitev, prepoved jedrskih poskusov, pomoč nerazvitim deželam, itd., se niso prav nič poglobili. Lahko bi rekli celo nasprotno: razgovori o teh vprašanjih so spričo vsesplošne zaostritve položaja ali zašli v zagato in čakajo na boljše čase, ali pa so čisto prenehali.

Zadnjih nekaj mesecev letošnjega leta sodi na žalost v tisto obdobje, ko so začeli odgovorni politiki in državniki govoriti več o vojni kot o miru, ko so izgubili živce in se zatekli h grožnjam. Sedanje obdobje je močno podobno času pred drugo svetovno vojno: ob brezobzirni blokovski borbi za veljavo in premoč na svetu namreč nevarno pojema tudi učinkovitost OZN, pojema zaupanje nerazvitih držav vanjo, OZN sama pa je v nevarnosti, da postane orodje v rokah ene ali druge skupine držav, enega ali drugega bloka.

Pesimistična podoba današnjega časa seveda nekoliko obledi, če upoštevamo nov element v mednarodnih odnosih, element, ki ga na večer pred drugo svetovno vojno v utripu mednarodnega življenja ni bilo čutiti: število držav, ki nočejo sodelovati v sedanji blokovski igri, nenehno narašča, narašča tudi njihov politični in moralni vpliv, s tem pa seveda tudi realna možnost, da te države, ki ne marajo biti pasiven opazovalec v mednarodnem dogajanju, aktivno posežejo v nezadovoljivi tok mednarodnega dogajanja. Še več! Te države,

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE
V LJUBLJANI

SEPTEMBER 1961 LETO VIII

Glavno mesto Jugoslavije, Beograd, ki je bilo v prvih septembrskih dneh priča zgodovinskega dogodka — konference šefov držav in vlad nevezanih dežel. Ponosni smo, da so ti državniki izbrali prav našo deželo za ta zgodovinski sestanek, ki je zbudil po vsem svetu izredno zanimanje.

Premier Ceylona ga. Sirimavo Bandaranaike je na konferenci med drugim naglasila: Govorim kot žena in mati, ki se boji vojne, ki se boji, da bi njen sin padel v vojni ali pa umrl zaradi njenih posledic po dolgotrajnih mukah, kar bi bilo še huje.

med katerimi je Jugoslavija na enem prvih mest, so prav v tem kritičnem obdobju za svetovni mir sklenile nastopiti v obrambo miru organizirano in enotno. To je bil cilj konference izvenblokovskih držav, ki je bila 1. septembra v Beogradu. »Ali je to uresničljiva naloga, ki bi jo te države zmogle?«, slišimo včasih vprašanje tudi iz ust dobro mislečih ljudi.

Države, ki niso v nobenem bloku in ki tudi ne mislijo slediti politiki enega ali drugega bloka, so že doslej večkrat uspešno posredovale v korist miru, v dvoranah OZN in izven te organizacije. Njihovo posredovanje je uspešno predvsem zato, ker vneta delajo za mir, a mir je najnujnejši pogoj za nadaljnji razvoj sveta; razen tega imajo zelo široko manevrsko področje, saj jih ne hromi bojazen, da bodo izgubile politični ugled in vpliv, bojazen, ki je pri velesilah obeh blokov glavna pobuda za njihove politične, gospodarske, vojaške in propagandne ukrepe. Manevrsko področje teh držav je omejeno samo z načeli, ki so jih sprejeli tudi Združeni narodi: utrjevanje miru, aktivno sožitje med državami z različnimi družbenimi in socialnimi ureditvami, odprava sleherne oblike kolonializma in rasne diskriminacije, spoštovanje suverenosti in nedotakljivosti drugih držav, načelo nevmešavanja v notranje zadeve, splošna razorožitev, pomoč nezadostno razvitim deželam itd.

Kot so bili preprosti in vsakomur razumljivi razlogi, ki so narekovali sklicanje konference izvenblokovskih držav, tako so preprosti, razumljivi in za vsakogar, ki ima dobro voljo, sprejem-

ljivi zaključki in ugotovitve, plod intenzivnih petdnevnih izmenjav stališč in mnenj.

Konferenca je obe vodilni blokovski državi opozorila na akutno nevarnost nove vojne, ki je po mnenju konference posledica blokovskega zaostrovanja sporov med enim in drugim blokom; pozvala je voditelja obeh vodilnih blokovskih držav, predsednika Kennedyja in premiera Hruščeva, naj se čimprej sestaneta in medsebojne grožnje ter obojestranske vojaške ukrepe zamenjata s konstruktivnimi pogajanjmi za ureditev spornih vprašanj.

V petdnevni govori šefov posameznih delegacij 25 držav, ki so aktivno sodelovale na konferenci, so se izkristalizirali nekateri pojmi, ki poprej še niso imeli jasnih, avtoritativno zarisanih okvirov. »Koeksistenca med različnimi ideologijami in sistemi ne samo, da je možna, marveč je tudi nujna; razlika v ideologiji ali v družbenem sistemu ne more in ne sme biti opravičilo za izvajanje pritiska na druge dežele, za vsiljevanje svoje ideologije drugim. Ni pa možna koeksistenca med nasiljem in pravičnostjo, med suženjstvom in svobodoljubnostjo, med zatiranjem in svobodo... Današnji spopad se vse bolj odvija med tistimi, ki bi radi še naprej dominirali, in med tistimi, ki hočejo biti svobodni...« Ta misel predsednika Sukarna je dobila svoje mesto tudi v resoluciji, ki ugotavlja, da sta kolonializem in imperializem potencialna ne-

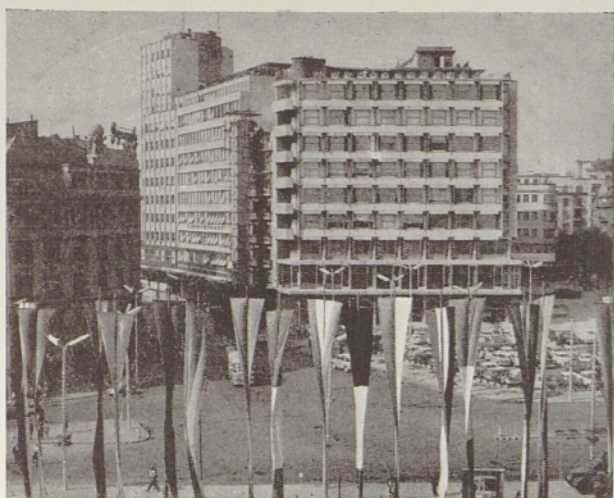
Poslopje Ljudske skupščine v Beogradu, kjer je zasedala konferenca miru

varnost za vojno, in zahteva ustrezne ukrepe, da se ta nevarnost izkorenini v vseh inačicah. Zato so dobili problemi, ki so v zvezi s kolonializmom in imperializmom, z neokolonializmom in s tuji mi vojaškimi oporišči v državah, ki jih ne žele, tako velik poudarek v končni resoluciji.

Konferenca je obravnavala še vrsto konkretnih problemov današnjega sveta, za katerega je značilno »prebujanje« narodov, da ne rečemo

Šefi držav in vlad, ki so se udeležili beograjske konference, od leve proti desni: predsednik Jugoslavije Josip Broz-TITO, jemenski princ Sejfula ISLAM EL HASAN, šef Kambodže princ Norodom SIHANUK, libanonski premier Saeb SALAM, predsednik Somalije Adan Abdulah OSMAN, predsednik Sudana Ibrahim ABUD, zunanji minister Saudske Arabije šejk Ibrahim SUVEIL, predsednik Cipra arhiepiskop MAKARIOS, maroški kralj HASAN II., predsednica cejlonske vlade Sirimavo BANDARANAIKE, predsednik Tunizije Habib BURGIBA, predsednik Indonezije Ahmed SUKARNO, predsednik Kube Osvaldo DORTICOS, predsednik Gane Kwame NKRUMAH, predsednik ZAR Abdel Gamal NASER, etiopski cesar HAILE SELASIE, afganistanski premier Mohamed DAUD, predsednik republike Mali Modibo KEITA, indijski premier Džavaharlal NEHRU, iraški zunanji minister Hašem DŽAVAD, nepalski kralj Bir Bikram MAHENDRA, alžirski premier Ben Jusef BENHEDA, gvinejski zunanji minister Louis Lansana BEAVOGUI, predsednik kongoške vlade Cyril ADULA, podpredsednik kongoške vlade Antoine GIZENGA, burmanski premier U NU.

Beograjski Dom tiska, ki je bil med konferenco glavni štab okrog 650 tujih novinarjev z vseh celin sveta. V Domu tiska so imeli na razpolago vse, kar je potrebno za hitro poročanje: nove pisalne stroje, telefone, teleprinterje, radijske in televizijske zveze.

celin, ki so iz najrazličnejših objektivnih vzrokov zamudili desetletja in stoletja zgodovine. Vsem tem problemom so dali šefi držav in vlad izvenblokovskih dežel primeren poudarek, zavedajoč se seveda, da bi vsi ti problemi in njihovo razvozlanje postali ničevi tisti dan, ko bi se začela morebitna atomska vojna, ki bi pomenila uničenje vse naše civilizacije. Zato so na beograjski konferenci z vso strogostjo obsodili dosedanje jalovost razorožitvenih razgovorov, povedali, da morajo v prihodnje sodelovati pri njih tudi izvenblokovske države, ter zahtevali, da se

takoj začno konstruktivni in konkretni razgovori o ustavitvi jedrskih poskusov, o uničenju zalog atomskega orožja ter o popolni in splošni razorožitvi ob učinkoviti mednarodni kontroli. Ravno tako so poudarili, da uspeha na enem področju ni mogoče pogojevati z uspehom na drugem, marveč da je treba težiti k temu, da se čimprej dosežejo konkretni, čeprav tudi delni rezultati v razorožitvenih prizadevanjih.

Še ena osnovna misel je prišla do izraza ob govorih šefov držav, zbranih na beograjski konferenci: ni stalnega in trajnega miru brez enakopravnega sodelovanja med vsemi državami, glavno jamstvo, da bi to dosegli, pa je Organizacija združenih narodov; zato je OZN glavno področje konstruktivnega delovanja neblokovskih držav, ki so odločno, vse po vrsti, zavrnile tezo o »snovanju tretjega bloka«. Večina govornikov se je zavzemala za to, da bi Organizacijo združenih narodov okrepili predvsem tako, da bi njeno notranjo strukturo, ki je nastala v glavnem ob koncu druge svetovne vojne oziroma v prvih povojnih letih, prilagodili novi razvrstitvi članstva v tej mednarodni organizaciji.

Beograjska konferenca je za nami. Odjek, ki ga je imel dogodek v svetovni javnosti, je ogromen. Toda beograjske konference ne kaže jemati samo kot dogodek, marveč bolj kot logični vrhunec določenega procesa, ki se je začel odvijati v drugi polovici našega stoletja, t. j. na pragu atomske dobe in v obdobju političnega preporoda doslej kolonialnih in polkolonialnih narodov. Posredne in neposredne posledice, ki jih bo ta dogodek, t. j. beograjska konferenca, imel na sam proces, ki je zgodovinsko nujen in neizbežen, bodo nedvomno veliko večje in bolj daljnosežne kot takoj otipljivi rezultati.

Miran Suštar

Ob deseti obletnici Adamičeve smrti

Letos v začetku septembra je minilo deset let od nenadne smrti najznačilnejše osebnosti med našimi ameriški izseljenci, Louisa Adamiča, pomembnega ameriškega pisatelja in zvestega sina svoje domovine. Na tem mestu se čisto na kratko ustavimo ob njem, da ga predstavimo tudi evropskim rojakom predvsem kot pisatelja. Več o njem pa bosta povedala dva njegova osebna prijatelja: Janko N. Rogelj ter pok. Mirko Kuhel. Od Kuhla objavljamo odlomek, ki smo ga povzeli iz njegovega obširnega članka, ki je izšel v Slovenskem izseljenskem koledarju 1954. leta.

Adamič se je rodil leta 1899 v neznatni vasi Blato pri Grosupljem. Hodil je v domačo šolo,

nato je v Ljubljani končal tri razrede gimnazije. Štirinajstletnega je izvabila Amerika — čudežna dežela. Ko se je mladi Adamič srečal s njo, je kakor tisoči naših ljudi spoznal, kako drugačna je od blizu. Gore razočaranj je moral premagati, široke reke grenkih spoznanj prebroditi. V New Yorku je bil delavec v ekspeditu Sakserjevega časopisa Glasa naroda, delal je v tovarni svile, pometal ceste, kopal v bakrenih rudnikih, bil mornar na trgovskih ladjah in v prvi svetovni vojni vojak ameriške vojske.

Leta 1921 se je začel uveljavljati kot pisatelj in publicist. V angleščino je prevedel Cankarjevega Hlapca Jerneja in več drugih slovenskih

del za ameriške revije. Nato so druga drugi sledile njegove knjige, napisane v angleščini: *Smeh v džungli* (1953), *Dinamit* (1954), *Domorodčeva vrnitev* (1954), *Vnuki* (1955), v katerih je zanimivo opisal življenje slovenskih izseljencev. Nato je izšla *Zibelka žoljenja* (1957), *Hiša v Antigui* (1958). V letih 1952—53 je obiskal stari kraj in po vrnitvi objavil brošuro *BOJ*, v kateri je nazorno opisal diktaturo kralja Aleksandra. Nadaljnja Adamičeva dela govore o ameriškem življenju in spet o rodni deželi: *Moja Amerika*, *Iz mnogih dežel*, *Pot tja in nazaj*, *Kako se pišete*, *Narod narodov*.

Knjiga *Moja rodna dežela* pripoveduje o narodnoosvobodilnem boju v domovini, o junaštvih partizanov in izdajstvu mihailovičevcev. V knjigi *Večerja v Beli hiši* opisuje Adamič svoja srečanja s Churchillom in Rooseveltom.

Po vojni je Adamič leta 1949 spet obiskal domovino. Po vrnitvi je napisal svojo zadnjo knjigo *Orel in korenine*, v kateri je prikazal lik voditelja nove Jugoslavije maršala Tita. Rokopis te knjige so skušali dobiti v roke Adamičevi nasprotniki in sovražniki nove Jugoslavije, ki jim je bilo Adamičevo napredno pisanje, zlasti njegov pogumni boj za uveljavljanje svobodoljubnih, naprednih načel v družbenem življenju, trn v peti. V začetku septembra 1951 so ga na njegovi samotni farmi v Milfordu v državi New Jersey zahrbtno umorili.

POČASTITEV ADAMIČEVEGA SPOMINA NA GROSUPLJEM

Ob deseti obletnici smrti velikega sina domovine Louisa Adamiča sta Slovenska izseljenska matica in njena podružnica na Grosupljem priredili 4. septembra ob desetih dopoldne pri pisateljevem spomeniku na Grosupljem žalno spominsko svečanost. Poleg pokojnikovih sorodnikov so se svečanosti udeležili podpredsednik SZDL Slovenije France Kimovec-Žiga, skupina ameriških rojakov, tajnik Izseljenske matice Albert Švagelj, predsednik ljudskega odbora občine Grosuplje Anton Janežič, zastopnika Društva slovenskih književnikov Mira Mihelič in Mile Klopčič in tajnik Društva prevajalcev Slovenije Ivo Skušek.

V imenu grosupeljske podružnice Matice je prisotne pozdravil prof. Jože Lučovnik, nato pa je o Adamiču spregovoril književnik Tone Seliškar. Adamič je bil zvest sin svoje domovine, neustrašen borec nove Jugoslavije. S svojim ugledom in osebnimi prizadevanji je veliko prispeval,

Dva posnetka s spominske svečanosti ob Adamičevem spomeniku na Grosupljem

Zgoraj: Književnik Tone Seliškar med govorom. — Spodaj: Udeleženci žalne svečanosti

da je svet spoznal resnico o partizanih in narodnoosvobodilni borbi v Jugoslaviji.

Pietetno prireditelj so lepo dopolnili recitator Janez Rohaček, ki je recitiral odlomek iz Adamičeve knjige »Smeh v džungli« ter iz Cankarjevega Kurenta, ter mladinski pevski zbor osnovne šole z Grosupljega, ki je zapel nekaj pesmi. Nato so zastopniki Društva slovenskih književnikov in Slovenske izseljenske matice pred spomenik položili venec.

Društvo slovenskih književnikov bo Adamičev spomin počastilo z literarnim večerom, ki bo v Ljubljani v drugi polovici septembra.

Adamič je postal pravi partizan že pred vojno

Adamič je postal pravi partizan že v začetku predpreteklega desetletja, ko je javno razkrinkal vso gnilobo Aleksandrove Jugoslavije in preroško napovedal njegov tragični konec in neogibno razsulo njegovega režima. Napovedal je zmago malega človeka v Jugoslaviji in po vsem svetu ter se vedno zavzemal za to, da temu človeku Amerika proži prijateljsko roko.

V Jugoslaviji je prevladovalo mnenje, da je bil Adamič velik politik v Ameriki. To mnenje so podpirala dejstva, da je precej vplival na smernice, ki jih je imela ameriška vlada nasproti Jugoslaviji, posebno še na prelom z londonsko vlado in pripoznanje Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ) za de facto vlado, ko država še ni bila popolnoma osvobodjena. Nobenega dvoma ni, da je Adamič s pomočjo ZOJA in SANSA, kjer je aktivno deloval, razbil tisti izmišljeni mit o Mihailoviću ter razodel pred vsem svetom resnico o pravih bojevniki ter njihovem programu za bodočnost domovine. To je storil kot velik patriot, ki je ljubil svojo staro domovino in njene narode in je v njihovi junaški borbi videl edini izhod, da se Jugoslavija resnično osvobodi politično, gospodarsko in kulturno ter postane neodvisna, demokratska država na Balkanu.

(Odlomek iz članka, ki je izšel v Slovenskem izseljenskem koledarju leta 1954)

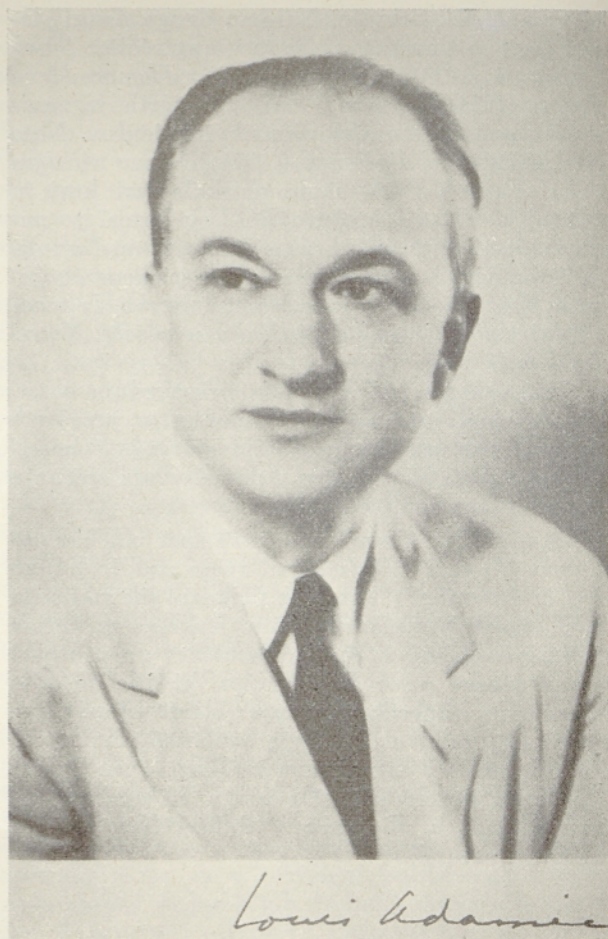

Janko N. Rogelj:

Spomin na Louisa Adamiča

Dne 4. septembra je minilo deset let, odkar je odjeknil strel v Milfordu, država New Jersey, in odkar je ugasnilo življenje najbolj plodnega slovenskega ameriškega pisatelja Louisa Adamiča.

Letos v februarju je umrla njegova žena Stella Adamič, ki mu je stala ob strani in mu pomagala pri delu kot dobra in zvesta žena in delavka. Še po njegovi smrti je izdala svojo knjigo, kar dokazuje, da je hotela po smrti svojega moža nadaljevati pisateljstvo.

Tako je zaključena milfordska tragedija, ki se je pričela pred desetimi leti.

Ostali so nam le še spomini na Adamiča in njegovo ženo, ki sta napisala šestnajst knjig in z njimi obogatila zakladnico ameriške književnosti.

Povedali so mi, da bo Adamičeva stara domovina Slovenija v začetku jeseni slovesno proslavila desetletnico njegove smrti. To je res lepa zamisel, da se mu domovina vsaj nekoliko oddolži za njegovo plodno delo, ki ga je opravil pri Slovenskem ameriškem narodnem svetu in pri Združenem odboru jugoslovanskih Američanov ter končno tudi sam kot ameriški pisatelj.

Adamičevo požrtvovalno delo je ogromno. Pa ne samo delo, ampak tudi njegov gmotni prispevek, ki je narastel v težke tisočake.

Louis Adamič ni nikoli pozabil svoje stare domovine. Še preden je izbruhnila druga svetovna vojna, se je obrnil na slovenske časnike v Ameriki, naj povabijo v Ameriko naše ugledne književnike, da jih ne bi zajel vihar, ki se je zbiral nad Evropo.

Temu povabilu se nikoli nismo odzvali. Nismo mu verjeli.

Jugoslovanski pomožni odbor, ustanovljen dne 19. aprila 1941 v Ameriki, je pozdravil z velikim odobravanjem. Kmalu potem je izjavil, da je potrebna tudi politična organizacija, ako hočemo v resnici pomagati naši stari domovini.

Ameriški Slovenci še nismo imeli tako lepe in prisrčne manifestacije, kakor je bilo v decembru 1942 prvo zborovanje SANS v Clevelandu, Ohio. Na tem zborovanju je bil Louis Adamič izvoljen za predsednika Združenega odbora jugoslovanskih Američanov v Pittsburghu, država Pennsylvanija.

In tako je bil vodilna sila obeh organizacij vsa vojna leta. V Washingtonu je imel tako velik vpliv, da so mu bila stranska vrata Bele hiše vedno odprta. Ta izredna naklonjenost predsednika ZDA ga je še bolj spodbujala, da je začasno opustil pisateljevanje in se posvetil samo vnetemu delu za novo socialistično Jugoslavijo.

Po vojni je stopil 6. decembra 1945 v Beli hiši pred predsednika Trumana s prošnjo, naj Amerika pripozna Jugoslavijo. Samo nekaj tednov je trajalo in Jugoslavija je bila pripoznana.

Slovenski književnik v Ljubljani je pozneje zapisal, da je postal Louis Adamič s tem dejanjem neimenovani poslanik Jugoslavije.

Leta 1949 se je Louis Adamič vrnil v staro domovino. Prišel je pogledat, kako njegova rodna gruda ostaja iz razvalin in se prilagaja novemu življenju. Ni mu bilo lahko, kajti njegova žena je takrat ležala v bolnišnici v New Yorku; obolela je bila za neko neznano boleznijo. Vem, da jo je dvakrat poklical telefonično, da se takoj vrne, če to želi... Odgovorila in bodrila ga je, naj ostane v stari domovini in konča svoje delo. Za Stello sta skrbela v bolnišnici njena mati in brat.

Adamič se je vrnil. Pisal je svojo zadnjo knjigo. Trikrat so ga opozorili, naj neha pisati to knjigo. Trikrat je zavrnil te grožnje. Četrtilič je padel udarec po njegovi glavi, ki mu je sledil še smrtonosni strel. Ubijalec je na divanu ležečemu mrtoemu Adamiču položil puško na kolena.

Taka je kratka, bridka zgodba o Adamiču.

V pismu, ki mi ga je pisal iz stare domovine leta 1949, je izrazil željo, da bi si kot upokojenec zgradil hišico v bližini Golnika na Gorenjskem. Tam bi na jesen svojega življenja užival zasluženi mir in pokoj. Rad bi bil torej počival v domači zemlji. Ta želja pa se mu ni izpolnila.

V poznih poletnih dneh na Dolenjskem

Evropski hmeljarji so občudovali kvaliteto letošnjega savinjskega »GOLDINGA«

Sredi avgusta, tik pred obiranjem hmelja, je v Beogradu zasedal XI. kongres Evropskega hmeljarskega biroja. Kongresa so se udeležili delegati iz Francije, Anglije, Zvezne nemške republike, Čehoslovaške, Poljske, Madžarske itd., torej iz vseh dežel, ki pridelujejo hmelj. Močno je bila zastopana tudi Jugoslavija, saj je njen pridelek hmelja zelo narastel.

Udeleženci kongresa so si ogledali hmeljske nasade v Savinjski dolini

Ob zaključku kongresa so slovenski hmeljarji povabili vse delegate, ki so seveda hkrati tudi hmeljarji, na »trgatev« savinjskega »goldinga«. Vabilu so se povabljeni rade volje odzvali, zakaj o kvaliteti savinjskega hmelja so že večkrat slišali pohvale. V Slovenijo so prišli v ponedeljek 14. avgusta. Prav ta dan so se v Savinjsko dolino začele zlivati reke obiralk in obiralcev iz Pomurja, Medjimurja in Zagorja. Iz izrednih in rednih vlakov so izstopali v pomembnejših središčih — v Celju, Žalcu, Šempetru, Polzeli, Braslovčah. Že tega dne je odšlo v hmeljišča nad 20.000 ljudi.

Kmalu po prihodu v Ljubljano, v zgodnjih dopoldanskih urah, je delegate sprejel in pozdravil Ivan More, predsednik slovenske Zbornice za kmetijstvo in gozdarstvo. Takoj zatem so si ogledali ljubljanske znamenitosti, opoldne pa so bili že v središču najmočnejšega savinjskega hmeljarskega področja — v Braslovčah. Tu so jih pred enim najlepših hmeljarskih domov v tej dolini pozdravili številni hmeljarji, strokovnjaki, zastopniki zadrug.

Nato so si gostje ogledali še hmeljarski inštitut v Žalcu in njegove hmeljarske nasade. Žalska zadruga jim je pripravila zelo prisrčen sprejem pionirjev-godbenikov, da se od Žalca, ki je sre-

V sušilnici šempetrske zadruga je vse navdušil kvalitetni letošnji pridelek, ki je poleg tega tudi bogat, saj ga je okrog 4000 ton. 95 odstotkov od tega je namenjenega izvozu.

dišče »savinjskega goldinga« kar niso mogli ločiti. Zlasti tisti, ki so bili že pred desetimi leti v tej dolini, so se čudili, kako je napredovala v zadnjih letih.

T. Č.

Po 36 letih je Lojzka Kovačič-Semolič iz Buenos Airesa letos obiskala rodno Primorsko. Z materjo sta se srečali žal le na pokopališču v Volčjem gradu pri Komnu

Vsako leto toplo sprejeti

Naši rudarji iz francoskih, westfalskih, holandskih in belgijskih rudnikov s svojimi družinami in prijatelji radi prežive svoj letni oddih pod domačim soncem. Vsako leto jih z veseljem pozdravimo. Veseli smo dragih prijateljev, ki jih srečujemo leto za letom, veseli smo novih srečanj, zlasti še mladega rodu.

Letos smo pozdravili sedem skupin naših izseljencev iz evropskih dežel. Največja skupina je štela 780 izletnikov. Prvi obisk — 400 naših ljudi iz Francije, pokrajina Moselle je bil letos v primerjavi s prejšnjimi leti, zelo zgóden — že 10. julija, zadnjo evropsko skupino pa smo pozdravili 25. avgusta. V zelo lepem številu so nas letos obiskali naši izseljenci iz Belgije in iz Holandije; tam sta obe društvi — Edinost in Sv. Barbara — organizirali skupen obisk in to moramo osekakor posebej toplo pozdraviti.

Kakor prejšnja leta so podružnice Slovenske izseljenske matice za drage obiskovalce pripravile več posebnih prireditev. Dvajsetletnica naše ljudske revolucije, ki jo praznujemo letos, in deseta obletnica ustanovitve Slovenske izseljenske matice sta dali tem prireditvam posebno slovesen pečat. Tisti, ki so prišli s prvimi skupinami, so se lahko udeležili veličastnih prireditev, s katerimi je Ljubljana in z njo vsa Slovenija 21. in 22. julija proslavila Dan ustaje slovenskega naroda. Prav gotovo se bodo teh prireditev še dolgo spominjali.

Izseljence iz Holandije so na ljubljanskem kolodvoru pozdravili tudi muzikanti »Dobri znanci« iz Celja v znak pozornosti za gostoljubje, katerega so bili deležni lani, ko so jih obiskali v Holandiji s člani Vrtnarskega in sadjarskega društva iz Šiške.

Bizjakovi iz Belgije

Posebej poročamo o srečanju primorskih izseljencev pri Kekcu nad Novo Gorico, ki ga je organizirala novogoriška podružnica Slovenske izseljenske matice. Razen te so bile letos prireditve za naše izseljence še v Senovem, Kočevju, Zagorju, Trbovljah, v Mačkovcih pri Murski Soboti in drugod.

Lepo uspel družabni večer za izseljence, ki sta ga 27. julija organizirala v Senovem tamkajšnja podružnica Slovenske izseljenske matice in ljudski odbor Videm-Krško, nam je navdušeno opisal udeleženec, naš prizadevni dopisnik iz Kreutzwalda Josef Planinc:

— Med udeleženci so bili predvsem izseljenci iz Francije, nekaj pa tudi iz ZDA. V imenu prirediteljev so goste pozdravili podžupan ter predstavniki matične podružnice. Oktet iz Senovega je zapel narodne pesmi, harmonikar Kink iz Malega kamna pa je z domačimi »vižami« skrbel, da dobre volje ni zmanjkalo. Okrog miz, lepo okrašenih z rdečimi nagelnji, se je razpletlo na stotine pomenkov. Rudarji so obujali spomine na nekdanje dni in jih primerjali s sedanostjo. Res je bilo prijetno in vse po domače ubrano: cviček, koline, harmonika in domača beseda. Vsi udeleženci so bili zadovoljni in se zahvaljujejo organizatorjem, predvsem prizadevnemu Vladku Budni.

Kočevska podružnica je skupno z okrajnim ljudskim odborom pripravila družabno zabavo za izseljence v nedeljo 6. avgusta na ortu gostilne v Željnah. Udeležba je bila lepa. Izseljence in druge goste je v imenu podružnice pozdravil predsednik Franc Gole. Govorila sta še član glavnega odbora Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane,

Lojze Zdravje in tajnik okrajnega Ljudskega odbora iz Kočevja Peter Šobar. Prireditel ima lepo tradicijo, saj je bila letošnja že šesta.

Dne 10. avgusta sta kar dve matični podružnici organizirali družabne prireditve za izseljence. V Murski Soboti se je v jutranjih urah zbralo kakih 120 naših ljudi, ki so prišli na obisk iz Kanade, Francije, Nemčije, ZDA, južnoameriških držav in Madžarske. Ker vse zelo zanima napredek domače dežele, so si izseljenci najprej ogledali maketo nove bolnišnice, ki bo zgrajena v Murski Soboti. Mnogi so obljubili, da bodo prispevali k stroškom gradnje. Po poklonitvi pred spomenikom narodnega heroja Štefana Kovacha so se odpeljali proti prijaznemu Goričkemu, kjer je bila v Mačkoveh družabna prireditev. Drage goste je pozdravil predsednik podružnice Izseljenske matice Franc Šebjanič, učenci glasbene šole in člani DPD Svobode iz Murske Sobotice pa so jim pripravili prijeten kulturni program.

Trboveljska podružnica je isti dan povabila izseljence v dvorano doma Svobode II. Tam sta jih pozdravila predsednik podružnice Tone Kukovica in podpredsednica Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane Zima Vrščajeva. Tov. Kukovica je poudaril pomembna jubileja, ki ju praznujemo letos: 20-letnico naše ljudske revolucije in 10-letnico uspešnega delovanja Slovenske izseljenske matice. Obenem se je tudi opravičil, ker iz tehničnih razlogov prireditev ni bila prej, da bi se je bili lahko udeležili tudi obiskovalci iz prve letošnje evropske skupine. Tov. Vrščajeva pa je dejala, da naš obiski naših izseljencev še posebej vesele zato, ker tako lahko sami vidijo in spoznajo napredek, ki smo ga dosegli, odkar smo malone v celoti že odpravili izkoriščanje delovnega človeka.

»Veseli rudarji« so igrali in peli. Vsi so bili dobre volje. Še dedek Ivan Berce (ki pa je na zunaj kaj malo podoben dedku!) iz severne Francije je zaplesal s svojo malo vnучko, živahno 7-letno Carole, ki je povedala, da ji je pri nas zelo všeč. Dobro razpoložen je bil tudi »zlati par«, naš najstarejši podja skupin iz Westfalije Franc Čebin in njegova Elsie, ki sta nedavno slavila zlato poroko. Ameriška Trboveljčanka Ema Planinškova, ki je iz daljnega Jolietta v ZDA po štiridesetih

Nekaj posnetkov z letošnjih družabnih prireditev za izseljence: gornji je z družabnega srečanja v Željnah pri Kočevju. Pri mizi mr. Frank Ipavic iz Clevelanda s soprogo. Spodnja posnetka pa sta s prireditve v Trbovljah. Na srednji sliki mlada Angelika Hermanek iz Judenburga v Avstriji s svojo teto, podpredsednico Slovenske izseljenske matice Zima Vrščajeva, predsednik matične podružnice iz Trbovelj Tone Kukovica, Jennie Troha iz Barbertona, ZDA, urednik izseljenske oddaje RTV Ljubljana Ernest Petrin, urednica Rodne grude in zastopnica SZDL iz Trbovelj.

Vnučka naročnika Ivana Berceta iz Winglesa, Jean Jacque in Carole, ki sta nas letos obiskala z mamico in dedkom. Fotografirana sta v novih klobučkih. Mi pa smo ugotovili, da sta tudi brez teh prav srčkana

letih obiskala stari kraj, je poudarila, da so Trbov-lje tako napredovale, da tega ne bi verjela, če bi ji kdo samo povedal. Jennie Troha iz Barbertona, ki je letos pripeljala na obisk v Slovenijo izletnike Glasa naroda, pa je dejala, da bo imela spet veliko povedati, ko se vrne med znanke in prijatelje.

Tudi srečanje z izseljenci, ki ga je pripravila podružnica Matice iz Zagorja ob Savi v prostorih hotela Kum, je bilo zelo pristrčno. Goste, ki so prišli v lepem številu, je pozdravil predsednik podružnice SIM Franc Golob. Prijetno bivanje na domačih tleh sta jim zaželela podpredsednik občinskega ljudskega odbora Franc Klun in predsednik TD Zagorje Boris Taufer. Pevski sekstet in zabavni ansambel iz Zagorja sta poskrbela za prijetno razpoloženje ob prijateljskih pomenkih.

Rojaki so preživeli svoj letni oddih različno: na izletih in letovanjih, ob morju, v planinah, v zdraviliščih, ali pa kar pri dragih svojcih.

Ob slovesu na postaji, ko so posamezne skupine spet odhajale, ob zadnjem stisku rok, smo v beleznico ujeli nekaj bežnih iskrenih vtisov. Med temi tudi naslednje:

— Za deset let sem mlajši, ko me je domače sonce tako pregrelo. —

— Naša Mihelin se je v nekaj dneh tako popravila v slovenščini, da nihče ne bi uganil, da obiskuje francosko šolo. —

— Zdaj šele prav razumem: samo ena je domovina ... —

Intervju kar pod bori

Rovinj — prijazno letoviško mestece na jugu Istre je letos že drugič sprejelo naše rojake iz Holandije. Lani je tam prvič letovala skupina iz Limburga, letos pa sta prišli kar dve. Kaže, da se je Rovinj našim rojakom iz te dežele močno priljubil in ga bodo verjetno zato tudi v prihodnje radi obiskovali.

Tudi letos so se imeli rojaki nad vse prijetno. Poleg dobre hrane, nastanitve v ličnih lesenih hišicah in vsega drugega, kar je potrebno za dobro počutje na počitnicah, jim je bilo tudi vreme nadvse naklonjeno — sonca je bilo dovolj, vsaj za nekatere kar skoraj preveč.

Skupina, ki smo jo obiskali v Rovinju, je letovala v počitniškem naselju Zveze borcev NOV okraja Celje. To je letos pravzaprav novo počitniško naselje in morda tudi zato po splošni sodbi najlepše. Rojaki so se v njem zelo dobro imeli, kopali in sončili so se na pretek, ob večerih so kdaj pa kdaj stopili tudi na kapljico »istrana« v mestu, z ribiško ladjo so napravili izlet v Pulj in podobno. Komur pa je bilo do plesa, je na večer stopil k sosednemu počitniškemu naselju slovenskih železničarjev, kjer so se pari vsak večer vrteli ob prijetnih zvokih domače glasbe.

Skratka, bilo je prijetno kot le kaj. In to sta pred mikrofonom izseljenske oddaje RTV Ljubljana povedala tudi rojaka Franc Anderluh in Hedi Vršaj. Prav to prikazuje tudi naša slika — intervju kar pod bori, v prijetni senci in ob žgolenju škražatov.

Urednik izseljenske oddaje Ernest Petrin v Rovinju v pomenku pred mikrofonom s Hedi Vršajevo in Francem Anderluhom iz Holandije.

Argentinski »asado« na domačih tleh

*Rojaki Rustja, Bembič, Špacapan in Črne v pomenkih
in spominih ob pogledu na Novo in Staro Gorico*

Kakih štirideset ti soč primorskih Slovencev je med obema vojnama pregnal fašizem z rodni tal. Odselili so se predvsem v Južno Ameriko, večidel v Argentino. Težko so se živeli v daljnem tujem svetu, toda drugega izhoda ni bilo. Trd boj za obstanek jim ni iztrgal iz src ljubezni do domovine. Zbirali so se v društvih, v pevskih zborih, na prireditvah »asadih«, kjer sta krepko doneli domača beseda in pesem. V burnih letih zadnje vojne so bili z vsem srcem z domovino in po osvoboditvi, po priključitvi Primorske k Jugoslaviji, se jih je veliko vrnilo in se še vračajo, mnogi so pa ostali v deželi, kjer so si v dolgih letih ustvarili družino in dom.

Čeprav ne v tolikšnem številu kakor iz drugih dežel, prihajajo tudi naši argentinski rojaki na obisk v staro domovino. Letos jih je prišlo posebno mnogo. Predvsem nas je razveselilo, da je bilo med obiskovalci precej naših uglednih kulturnih in društvenih delavcev iz Argentine. Z veseljem smo drage goste pozdravili tudi v uradu Slovenske izseljenske matice. In ob enem takšnih obiskov, ko nas je obiskal predsednik prosvet-

nega društva »Zarja« iz Buenos Airesa, bivši operni tenorist Angel Hrovatin, je tajnik Matice Albert Švagelj predlagal, da bi organizirali letos za naše primorske rojake iz Argentine družabno srečanje — argentinski asado.

Podružnica Slovenske izseljenske matice iz Nove Gorice je skupno z okrajnim odborom Socialistične zveze in drugimi organizacijami to zamisel posrečeno uresničila. Na gričku nad Novo Gorico, kjer je lepo urejeno turistično gostišče »Pri Kekcu«, so se v soboto 26. julija zbrali naši argentinski izseljenci, ki so letos, večinoma po dolgih desetletjih, obiskali svoje rojstne primorske vasi. Nad sedemdeset se jih je zbralo. Pridružili so se jim tudi izseljenci, ki so se za stalno vrnili v staro domovino, ter predstavniki krajevnih oblasti in organizacij.

V imenu podružnice Slovenske izseljenske matice iz Nove Gorice je zbrane goste pozdravil predsednik tov. Bavdaž, nato pa je tajnik Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane Albert Švagelj prebral pozdravno pismo predsednika Ivana Regenta.

»Dragi primorski rojaki,« pravi predsednik Regent v svojem pismu. »Zaradi bolezní mi zdravnik ne dovoli, da bi bil danes med vami, kar sem si srčno želel. Želel tembolj, ker sem, kakor vi, moral zapustiti svojo drago Primorsko, svoj Trst, zaradi fašističnega terorja nad našimi ljudmi in nad vsemi, ki so ljubili in ki ljubijo svobodo. Zelo rad bi se danes veselil z vami v naši osvobojeni in socialistični Jugoslaviji in si z vami priklical v spomin hude čase, v katerih smo pod fašizmom skupaj živeli in se proti njemu borili.

Želim in sem prepričan, da se taki fašistični časi ne bodo več vrnili, čeprav so na svetu zle sile, ki bi rade vrnile tak krvav režim ljudem vsega sveta. Toda svobodoljubni ljudje in svobodoljubni narodi bodo znali to preprečiti. O tem sem trdno prepričan.«

V imenu povabljenih se je za prisrčen sprejem toplo zahvalil predsednik prosvetnega dru-

*Tajnik Matice Albert Švagelj v pogovoru s Stankom
Mavričem, bivšim blagajnikom Ljudskega odra
v Buenos Airesu*

Nad Novo Gorico Pri Kekcu so se srečali skoraj vsi, ki so prišli po dolgih letih iz Argentine obiskat svoje domače vasice.

štva »Zarja« iz Buenos Airesa Angel Hrovatin, ki je naglasil, da so vsi vroče želeli videti sedanjjo podobo stare domovine in po dolgih letih obiskati svojce in znance. V borbi primorskega ljudstva proti okupatorju so bili primorski izseljenci vedno na strani svojega ljudstva. Drugače sploh ni moglo biti, saj so jih v ljubezni do domovine, ki se je žilavo borila za svojo svobodo, navdihovali isti duhovni velikani — Gregorčič, Prešeren, Cankar. »Zdi se nam, da sanjamo, tako smo navdušeno in veselo presenečeni, ko po dolgih letih gledamo prerojeno domovino,« je naglasil na koncu ter zaželel v imenu vseh zbranih izseljencev slovenskemu ljudstvu in vsem jugoslovanskim narodom mir in lep napredek.

Govorila sta še nekdanji argentinski izseljenec tov. Štoka in podpredsednik okrajnega odbora SZDL ljudski poslanec Milo Vižintin, ki je naglasil, da so letos prišli rojaki v domovino na obisk prav ob 20 letnici vstaje naših narodov, ki je bila tudi začetek krvave oborožene borbe Primorcev, trpečih toliko let pod fašizmom. Zahvalil se je izseljencem v Južni Ameriki, zlasti v Argentini, za podporo našemu ljudstvu v najhujšem vojnem in povojnem času. Lahko so se zdaj na domačih tleh prepričali, da ta podpora ni bila

zaman. Marsikaj se je spremenilo v teh letih. Tudi Primorska je dobila številne industrijske obrate, ki dajejo ljudem boljši kruh, kakor pa so ga imeli doma na bornih kmetijah. Današnji mlad človek ni več zadovoljen s tem, da bi vse življenje prenašal koš na hrbtu in se ubijal na domači njivi za prgišče polente. Zato je razumljivo, da ljudje sami zapuščajo vasi in se selijo v kraje, kjer imajo možnost industrijske zaposlitve. V goriškem okraju je bilo včasih 60 odstotkov kmetovalcev, zdaj pa jih je samo še 38 odstotkov. Tako se življenje spreminja v korist naših delavcev, ki so vodilni člen naše socialistične družbe.

V pestrem, bogatem kulturnem programu so nastopili oktet Svobode iz Nove Gorice, recitatorka, trije pionirski — bratje Mozetič, baritonist Arčon ob spremljavi harmonike ter v lepo uglašeni dvospevih s spremljavo orkestra pevki Marica Balohova in Stana Staničeva.

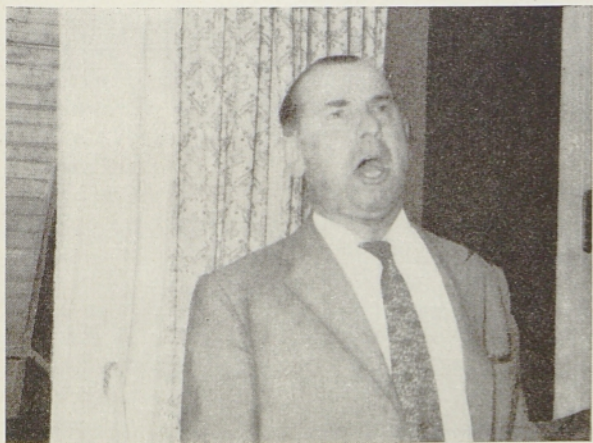
Toplo so vsi pozdravili tudi pevca Angela Hrovatina, nekdanjega baritonista znane Opere Colon v Argentini, ki je zapel eno argentinsko in eno slovensko pesem, in pevko Karlo Kobalovo de Fiore iz Buenos Airesa, ki je zapela Gor čez izaro.

Po večerji in zaključku programa so postali pogovori še bolj živahni. Vtisi so se menjavali, oživljali so spomini iz davnih let. Skupina rojakov, društvenih pevcev, se je zbrala na vrtu in zapela pesem Tiha luna jasno sije... Peli so kakor more peti le človek, ki je po dolgih letih spet stopil na domača tla.

Globoko spodaj pod Kekcem so utripale luči obeh mest: Nove in stare Gorice. Stare Gorice — umirajočega mesta, in Nove Gorice, mladega modernega mesta, ki je na začetku svojega razvoja, mesta, ki bo raslo iz leta v leto in postajalo lepše.

Prijetno je bilo srečanje na tem prvem argentinskem »asadu« na domačih tleh. Posrečena je bila ta zamisel organizatorjev. To si jasno razbral z vseh obrazov, iz vseh pomenkov. Topel je bil stisk rok ob slovesu, trdna je bila obljuba: Spet pridemo, družine pridejo z nami in še drugim bomo povedali. In ne pozabite prirediti tudi »asada«.

Ina Slokan

Zapel nam je tudi Angel Hrovatin, nekdanji baritonist Opere Colon v Argentini

Otroško okrevališče

na Debelem rtiču pri Kopru

V času velikih šolskih počitnic preživi večina naših otrok nekaj prijetnih tednov v počitniških kolonijah v najlepših krajih naše dežele — v gozdovih, gorah in ob morski obali. Za cenena letovanja so poskrbele razne organizacije, predvsem Zveza prijateljev mladine. Imamo tudi otroška okrevališča, namenjena slabotnim in takšnim otrokom, ki so preboleli hujše bolezni ter so potrebni posebne nege in okrepitve. Tja pošiljajo otroke zdravstvene ustanove na stroške zavodov za socialno zavarovanje oziroma občinskih ljudskih odborov ali odborov Rdečega križa.

Tudi Glavni odbor Rdečega križa Slovenije je ustanovil nekaj takšnih otroških okrevališč. Med temi je nekaj posebnega Mladinsko klimatsko okrevališče na Debelem rtiču pri Kopru. V tem zdravilišču namreč zdravijo otroka ne le telesno, temveč obenem posvečajo vso potrebno pozornost tudi njegovemu duševnemu stanju, zanimajo se za njegovo družinsko življenje, ker je vse to tesno povezano med seboj in odločilno vpliva na zdrav otrokov razvoj.

Mladinsko okrevališče RKS na Debelem rtiču so začeli graditi leta 1957. Ta kraj so izbrali spričo njegove idealne lege. Debeli rtič je lahko dostopen, poletja niso prevroča, zavarovan je pred vetrovi in ni izpostavljen pogostnim padavinam. Okrevališče grade postopoma, izven poletne sezone. Zdaj letujejo mali letoviščarji še pod udobnimi šotori. V dveh ločenih taboriščih je po šest šotorov, ki sprejmejo v poletnih mesecih v vsaki izmeni po 180 otrok. Otroci ostanejo na letovanju tri tedne. Šotori bodo ostali tudi pozneje, ko bo okrevališče dobilo še pet zaprtih paviljonov s solariji (zaprtimi verandami). Ko bodo dograjeni ti paviljoni, bo okrevališče lahko sprejemalo otroke vse leto. Zmogljivost se bo povečala od sedanjih 200 na 500 otrok v vsaki izmeni. V načrtu imajo tudi zgraditev šole, da mali okrevanci ne bodo zamudili pouka.

Število letoviščarjev v tem okrevališču se veča iz leta v leto. Leta 1958 jih je bilo 630, leta 1959 — 873, lani pa že 928. Tja prihajajo po navodilih zdravnika otroci, ki so preboleli bolezni, po katerih je potrebno obmorsko zdravljenje. Ne zdravijo se toliko s sončenjem in kopanjem, temveč predvsem s klimo. Tja prihajajo otroci z astmo, s kroničnimi anginami, vnetjem žrelnice, čeljusti, nosne votline itd. Pod zdravniškim nadzorstvom se jim zdravje kmalu zboljša in utrdi.

Toda kakor smo že naglasili, je skrb za telesno zdravje v tem okrevališču samo del celotne skrbi za posameznega otroka. Zato je tu poleg zdravnika še vzgojitelj, ki opazuje posamezne varovance, kako se prilagajajo kolektivu. Če se otrok ne more ali noče vživeti v družbo, v kateri živi, opozori vzgojitelj psihologa, ki se posebej zavzame za otroka in skuša najti vzrok, zakaj je tako. Potem je tu še socialni delavec, ki prouči socialno stanje otroka in njegovo družinsko okolje. Vsak otrok prinese s seboj v okrevališče osebno mapo s podrobnimi podatki. V njej je opisano ne samo otrokovo zdravstveno stanje in osebni podatki, ki so jih napisali njegovi starši, temveč je v njej tudi poročilo učiteljice, kako je pri otroku doma — ali živi v urejenem družinskem okolju ali ne.

Veliko dragocenih izkušenj so si vzgojitelji na Debelem rtiču že pridobili in lepemu številu otrok se je tu poleg telesnega zdravja utrdila tudi samozavest in vrnila otroška sproščenost in radost.

Med temi je bil tudi Branko, o katerem je sama mati pripisala, da je neubogljiv, hudoben in samosvoj. Branko v okrevališču ni maral za družbo. Vse je sovražil. Pretepal se je brez vzroka in ponoči je včasih v spanju ihtel.

Socialni delavec in psiholog sta se zavzela zanj. Ko so se pozanimali, kako je z njegovo družino, so zvedeli, da je mati ločena in drugič poročena. V drugem zakonu ima hčerko, Brankovo po pol sestro. Dekletcu starši izkazujejo vso ljubezen, Branko pa je zapostavljen. Mati je tudi zaposlena. Domov prihaja utrujena, nervozna. Tedaj se običajno znese nad Brankom.

Psiholog se je pogovoril z Brankom. Po domače, kakor s tovarišem. Pomagal mu je pri rezljanju jadrnice in mu svetoval, kako naj jo izdela. Pri skupnih igrah mu je dajal posebne naloge. Nekajkrat ga je pohvalil. V Brankovih očeh se je zalesketalo. Nič več ni samotaril za borovci ali nagajal drugim. Veselo in sproščeno

se je pridružil vrstnikom pri igri. Zvečer, ko so legli, je vzgojitelj postal pri njegovi postelji. Prijateljsko mu je poravnal vzglavje in ga držal za roko, da je zaspal. Branko je spal mirno, nič več ni v spanju ihtel.

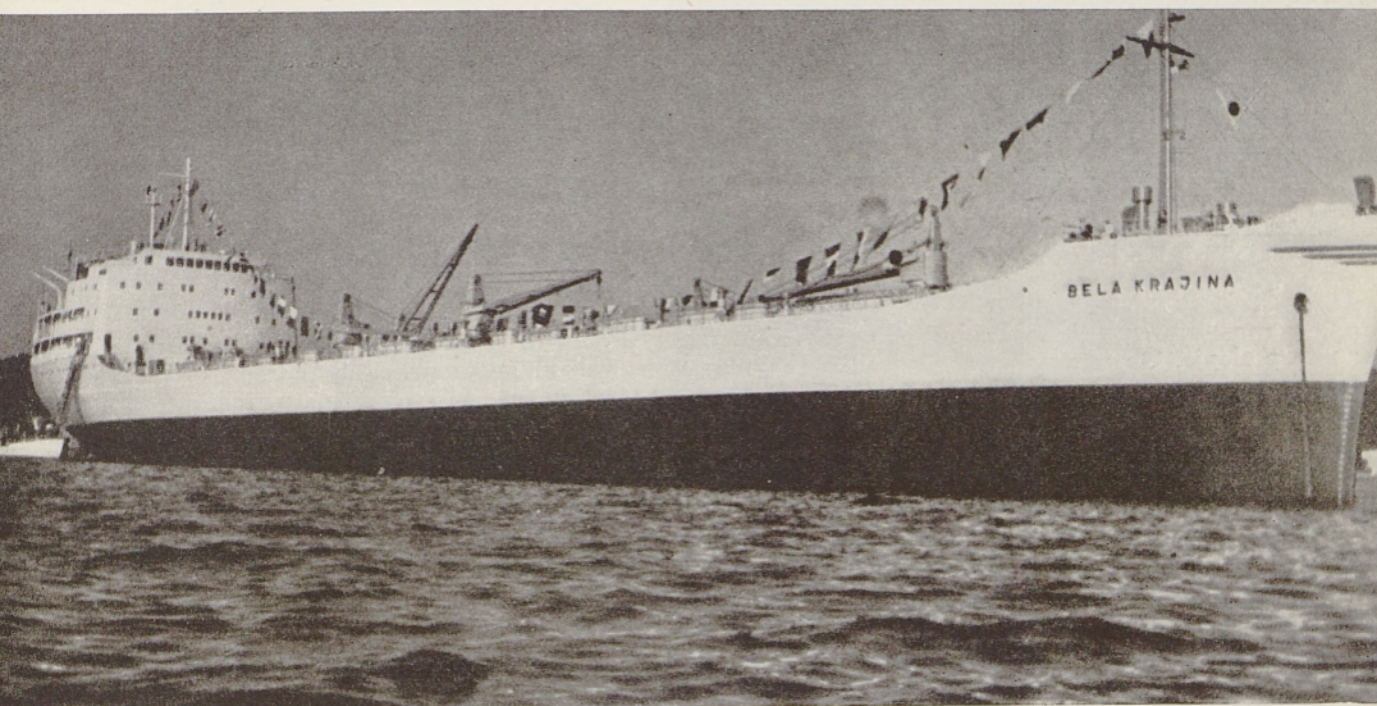
Kakor pred njim že mnogo otrok v tem okrevališču, sta tudi Branka ozdravila ljubezen in razumevanje. Ko se je vrnil domov, se mati ni mogla načuditi otrokovi spremembi. V kopici zahvalnih pisem, ki jih prejema uprava okrevališča, je tudi njeno: — Ne najdem besed, da bi se dovolj zahvalila. Branko se je vrnil telesno utrjen in duševno čisto spremenjen. Iskrena vam hvala za to!

Kako zdravijo otroke v Mladinskem okrevališču RKS na Debelem rtiču pri Kopru? Kolektiv, ki skrbi za njihovo telesno in duševno okrevitev, si sam pri tem iz leta v leto nabira dragocenih izkušenj, ki oplajajo njegovo nadaljnje delo. Okrevališče so obiskali že številni gostje iz Nemčije, Švice, Poljske in od drugod.

Marsikaj koristnega za naše ljudsko zdravje je po osvoboditvi storil pri nas Rdeči križ — med njegove največje uspehe pa sodi vsekakor Mladinsko okrevališče na Debelem rtiču.

I. S.

»Bela krajina«, največja ladja naše trgovske mornarice, je nedavno odplula na svoje prvo potovanje v Ameriko. To lepo motorno ladjo, ki ima 12.500 BRT, je izdelala domača ladjedelnica v Pulju. Jugoslavija je v povojnih letih zelo modernizirala svoje zastarelo brodogradništvo ter njegovo tonažo povečala za nad milijon ton. Domači strokovnjaki se zdaj ukvarjajo z načrti za gradnjo ladij na atomski pogon. Najprej bodo domače ladjedelnice začele izdelovati tankerje na atomski pogon, ki jih bodo uporabili za prevoz nafte.

P O D O M A Č I D E Ž E L I

— *Mednarodni vinski sejem v Ljubljani*, ki je bil letos od 26. avgusta do 3. septembra, si je v sedmih letih, odkar ga prireajo, pridobil pomembno mednarodno veljavo. Na letošnjem je razstavljalo 18 držav 635 vzorcev vin. Mednarodna ocenjevalna komisija je razdelila 73 zlatih, 465 srebrnih in 64 bronastih medalj. Izmed tujih dežel je dobila največ zlatih medalj Nemčija, in sicer 12, po 7 zlatih pa so dobila razstavljena vina Romunije, Avstralije in Avstrije. Jugoslovanska vina so bila nagrajena s 33 zlatimi, 205 srebrnimi in 47 bronastimi medaljami. Deset vinskih vzorcev je dobilo ime »šampion«.

— *Na Jezerskem* so tik pod Jezerskim vrhom uredili umetno jezero, ki je dobilo ime Planšarsko jezero. Ob njem bodo uredili še restavracijo, prostor za zabavišče in camping.

— *Letos smo pridelali* v Jugoslaviji kakih 3.500.000 ton pšenice. Kljub neugodnemu vremenu je pridelek le za 60.000 ton manjši od lanskega.

— *Nafta nam ne bo treba več uvažati*, ker njena proizvodnja naglo narašča. Kakor računajo, bodo naše rafinerije do konca leta predelale kakih 1.35 milijona ton nafte, in to bo popolnoma zadostovalo za naše potrebe. Vsekakor je to zelo pomemben gospodarski uspeh, saj smo za nafto, ki smo jo morali doslej uvažati, porabljali po štiri do pet milijard deviznih dinarjev na leto.

— *Slovenski alpinisti* bodo spet obiskali Himalajo, tako je bilo sklenjeno na občnem zboru Planinske zveze Slovenije. Sestavljena bo nova odprava izkušenih planincev, ki se bodo na podlagi izkušenj prve odprave temeljito pripravili za naskok in osvojitve še višjih in doslej nepremaganih vrhov (do 8 tisoč metrov!) v himalajskem gorovju. Ta druga odprava misli naskočiti Himalajo čez dve leti. Člani prve himalajske odprave so bili odlikovani s častnim znakom republike.

— *V Črnomlju* so slovesno odprli novo športno poslopje. Ob odpiranju je bilo veliko zborovanje poštarev, nekdanjih partizanskih borcev, s katerim so počastili 20-letnico naše ljudske revolucije. Črnomelj je letos dobil tudi nov hotel, tovarna BELSAD pa si je kupila nove stroje in razširila proizvodnjo. Konservirala bo tudi sočivje in uredila kisarno. Še letos namerava odkupiti vsa jabolka v Beli krajini.

— *V Kočevju* imajo že nekaj mesecev nov vodovod, ki so ga zgradila domača podjetja. Pri gradnji so pomagali tudi delovni kolektivi in mladinska brigada.

— *V Boračevi pri Radencih* so odprli obnovljeni in avtomatizirani obrat za črpanje mineralne vode. Z njim se je proizvodnja slatine povečala od 6 na 13 milijonov steklenic na leto. Obenem z mineralno vodo bo novi obrat črpal tudi ogljikov dvokis, ki ga doslej v Radencih niso izkoriščali. Dnevno bodo načrpali kakih 400 kg plina, ki bo koristno uporabljen v živilski in kemični industriji, v železarnah itd. V prihodnjih letih bodo obnovljeni vsi obrati za pridobivanje mineralne vode in bo zdravilišče Slatina Radenci postalo eno največjih slatinskih podjetij v Jugoslaviji.

— *V Pomurju* bodo v prihodnjih letih uredili velike sadovnjake. Kmetijske zadruga bodo v dogovoru z zasebnimi lastniki izpremenile v sadovnjake tudi nekatere vinograde, kjer so kmetje doslej gojili samorodnico. Največje sadovnjake bo uredila kmetijska zadruga Gornji Petrovci.

— *V Kranju* so ob letošnjem občinskem prazniku odkrili spomenik revolucije. Svojemu namenu je bila izročena nova pekarna, na Planini pri Kranju pa lepa nova šola, ki je septembra sprejela prve šolarje. Že tradicionalni Gorenjski sejem je imel letos kakih 110.000 obiskovalcev, kupčij pa je bilo sklenjenih za poldrugo milijardo dinarjev.

— *V Zagorju* so na občinski praznik 9. avgusta slovesno izročili namenu nov trgovski paviljon s samopostrežno trgovino in novo cesto od Doma Partizana do Podslatniškega klanca.

— *V Ljubnem v Savinjski dolini*, nekdanjem središču savinjskih splavarjev (flosarjev), so letos priredili Flosarski bal. Savinjski splavarji so stoletja prevažali les po Savinji. Zdaj so splave zamenjali avtomobili in železnica. Na Flosarskem balu, ki so se ga udeležili številni domači in tuji turisti, so stari, zdaj upokojeni splavarji prikazali, kako so v mladih letih splavarili.

— *V Ljubljani* je bil v juliju čipkarski festival, ki ga je priredilo ljubljansko izvozno podjetje Dom. Ta svojevrstna prireditve, za katero je bilo veliko zanimanja, je bila v Križankah. Razen razstave pristnih domačih čipk, ki jo je pripravilo šestnajst čipkarskih zadrug iz Poljanske in Selške doline, je bila tudi tekma čipkaric in semenj domačih izdelkov.

— *Enaindvajset mladih Slovencev iz Trsta in Benečije* je avgusta obiskalo Slovenijo. Izlet stajim za odlično oceno v šoli omogočili Zveza prijateljev mladine Slovenije iz Ljubljane in Slovenska kulturna gospodarska zveza iz Trsta.

— *Najpomembnejše kraje* znane iz našega *narodnoosvobodilnega boja* je obiskala skupina 120 mladincev iz 24 držav. Spremljali so jih domači mladinci in jih podrobno seznanjali z zgodovinskimi dogodki, ki so potekali med narodnoosvobodilnim bojem v posameznih krajih.

— *Ljubljančani* se zelo zanimajo za *avtomobile*, to je razvidno tudi iz kreditov, ki so bili najeti v prvi polovici letošnjega leta v Mestni hranilnici in Mestni komunalni banki. Samo kreditni oddelek pri Komunalni banki je izdal nad 600 milijonov dinarjev kreditov za nakup motornih vozil. V drugi polovici leta je v zadnjih letih večina kreditov namenjena nakupu stanovanjske opreme in gospodinjskih aparatov. To je nekakšen barometer človeških želja in tudi možnosti za njihovo uresničitev.

— *Peti mednarodni sejem tehnike v Beogradu* je bil odprt prav v zgodovinskih dneh izvenblokovske konference. Obiskali so ga tudi predstavniki tujih dežel in izrekli številna priznanja. Na sejmu so prevladovala avtomobilska, kovinska, kemična in električna industrija; domača in tuja podjetja so razstavila najnovejše dosežke svoje proizvodnje. Poleg 400 domačih je na sejmu razstavljalo 700 razstavljavcev iz 25 dežel.

— Nedavno je bilo ustanovljeno *ново slovensko letalsko podjetje Adria Aviopromet*. Imelo bo štiri velika potniška letala znamke »Douglas DC 6 B« s sto sedeži. Ta štirimotorna letala bodo lahko letala ob vsakem vremenu s povprečno hitrostjo 400 km na uro. Namenjena so tako imenovanim »charter« prevozom potnikov in blaga, to je prometu na podlagi posebnih naročil, ko naročnik za določeno obdobje najame celo letalo. Tak promet je zlasti v turistični sezoni zelo potreben, ker je na redne letalske proge velik naval. Letala bo mogoče najemati za potovanja na področju evropskih, azijskih in afriških dežel ter tudi ZDA. Tudi naši rojaki, ki nas bodo prihodnje leto obiskali v skupinah, se bodo lahko pripeljali s temi letali; to bo ugodno tudi zato, ker bodo cene pri AA precej nižje kot pri tujih podjetjih te vrste.

Tudi v dolini Pesnice je pšenica bogato obrodila

Čebula je že od nekdaj važen pridelek *Ptujskega polja*, zato ji je skoraj pri vsaki hiši namenjenih več ogonov njiv. Tudi šolarji iz *Gorišnice*, člani *Pionirske kmetijske zadruga »Lukarija«* so ponosni na svoj pridelek čebule. Na sliki voz te pionirske zadruga v sprevodu, v katerem *Ptujčani* in *okoličani* na svoj občinski praznik v avgustu vsako leto prikažejo uspehe raznih svojih dejavnosti.

Prve učence je sprejela letos tudi nova šola v *Trbovljah* imenovana po *Tončki Čečevi* — nekdANJI učiteljici — narodnem heroju iz *Trbovelj*.

Revije DP Svobod in prosvetnih društev v znamenju zgodovinske obletnice

Dvajsetletnica vstaje naših narodov je letos vsej naši dejavnosti vtisnila neizbrisen pečat. Tudi številne revije naših delavskih prosvetnih društev Svobod in drugih prosvetnih društev so letos v znamenju te zgodovinske obletnice. Društva, skupine in vsak posameznik bi želel dati skupnosti najboljše in to se je doslej nekaterim bolj, drugim manj tudi posrečilo.

V maju je bil v Celju II. zvezni mladinski pevski festival. Na odru Narodnega doma se je od 20. do 23. maja zvrstilo kakih 4000 mladih pevcev. Nastopili so najboljši zbori iz Slovenije, mladinski pevski zbori glasilnih šol iz drugih jugoslovanskih republik in pevski zbori narodnih manjšin. V Sloveniji so se mladi pevci na ta festival že prej dobro pripravili, saj ima pri nas skoraj vsaka šola svoj pevski zbor. Imamo 848 pevskih zborov, ki sodeluje v njih 42.883 mladih pevcev. Ti zbori so svoje zmoglosti prej preizkusili na občinskih in okrajnih pevskih revijah. Najboljši pa so peli na festivalu v Celju. Zmagala sta pevski zbor osemletke iz Sežane, ki ga vodi Majda Hauptmanova, ter mešani mladinski zbor DPD Svobode celjskega učiteljskega podvodstvom profesorja Egona Kuneja.

Ta množični nastop naših mladih pevcev je bil tako uspešen, da je predsedstvo Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije sklenilo, da bodo odslej takšen mladinski festival priredili v Celju vsako drugo leto, in sicer v jugoslovanskem merilu.

Posebno lepo so se v zadnjih letih razvile dramske skupine DP Svobod tudi v manjših krajih. Z resno prizadevnostjo so igralci-amaterji, ljudje najrazličnejših poklicev, v prostem času

na domačih odrih oblikovali od vloge do vloge vedno zahtevnejše odrske stvaritve. Svoje znanje in igralske izkušnje so posamezne skupine merile in kritično ocenjevale na občinskih in okrajnih revijah dramskih skupin.

Na Jesenicah je bila letos prva republiška mladinska dramska revija, na kateri so mladinske skupine manjših delavskih odrov gledalce in kritike prijetno presenetile tako z izbiro predvajanih dramskih tekstov, kakor z vedro sproščenostjo in samozaupanjem, s katerim so odigrali posamezne vloge. Mladi igralci raznih dramskih skupin, ki so nastopili na deskah jeseniškega gledališča »Tone Čufar«, so dokazali, da so se resno zavzeli za stvar in da je naša mladinska dramatika res v dobrih rokah.

Mladi igralci iz Anhovega, so s svojim nastopom v znani mladinski povesti o gorenjskem pastirčku Kekcu, ki jo je dramatiziral Janko Moder, s pristrčno in lepo igravo navdušili gledalce. — Na sliki sirota Mojca

Obenem pa je prva mladinska dramska revija v Sloveniji tudi dokazala, kako se je v zadnjih letih pri nas povečalo število mladinskih dramskih skupin.

Od 3. do 8. junija je priredila Zveza Svobod in prosvetnih društev občine Zagorje revijo dramskih skupin Slovenije. Nastopile so dramske skupine, ki so se pred tem najbolj uveljavile na številnih občinskih in okrajnih

Glavni junak — pogumni pastirček Kekec

dramskih revijah, na katerih so skupno prikazali gledalcem 160 različnih dramskih iger.

V Zagorju je nastopilo 11 dramskih skupin, in sicer iz Tolmina, Nove Gorice, Raven na Koroškem, Vrhnike, Velenja, Novega mesta, Jesenic, Kranja, Celja, Zagorja in Trbovelj. Izmed enajstih gledaliških iger, ki so jih odigrali, je bila dobra polovica — šest domačih del. Vsi sodelujoči, od režiserjev do odrskih mojstrov, so se zelo potrudili, zlasti pa so se izkazali igralci, od katerih se je vsak zase res potrudil in izoblikoval dober igralski lik.

Na občinskih in okrajnih revijah dramskih skupin so letos

Kekčeva sestrice Tinkara

pokazale zlasti lep napredek dramske skupine novomeškega okraja, kjer so pred nastopom v Zagorju imeli kar dve reviji, na katerih so prikazali skupno nad 52 dramskih del. Lepo so uspeli okrajne dramske revije tudi v okrajih Maribor, Kranj, in Nova Gorica.

Poleg pevskih in igralskih skupin DP Svobod in prosvetnih društev je bil zelo uspešen tudi nastop godb na pihala v Novi Gorici. Pokazal je lep napredek. Zanimiva novost pa je bila prva republiška revija zabavne glasbe v Kopru.

Ta bežni prikaz najpomembnejših letošnjih prireditvev DP Svobod in prosvetnih društev v Sloveniji je le del kulturne dejavnosti teh društev, ki je tako široka in bogata, da bi morali o njej še in še spregovoriti.

IX. ljubljanski festival

USPELA REVIJA

JUGOSLOVANSKE OPERE

Pod znamenitimi arkadami Križank, kjer imamo Ljubljančani letno gledališče, so se v festivalskih dneh od 1. do 11. julija, po-

leg številnega domačega občinstva zbrali ugledni glasbeni in javni delavci vseh večjih jugoslovanskih kulturnih središč. Operi Jakova Gotovca *Ero z onega sveta*, ki je bila na programu 3. julija, pa je na povabilo Slovenske izseljenske matice prisostvovalo tudi nad dve sto izseljencev, udeležencev letošnjih prireditev v okviru Jugoslovanskega izseljenškega tedna.

Čeprav so zagrebška, skopjska in osiješka Opera iz tehničnih razlogov odpovedale sodelovanje, je podal festivalski program lep pregled naše domače operne ustvarjalnosti. Prva prireditev je bil Gorski venec, sceniski oratorij skladatelja Nikole Hercigonje. Izvedla ga je beograjska Opera. Člani opernega gledališča Ivan Zajc z Reke so v naslednji prireditvi uprizorili *vedro* opero Jakova Gotovca *Ero z onega sveta*. Na dan borca 4. julija pa je na našem festivalskem odru zaživela prva jugoslovanska partizanska opera, ki ima naslov *leta*, s krojo zapisanega v zgodovini naših narodov, Enainštirideseto. Njen avtor je Mihovil Logar, krstno uprizoritev pa je opera doživela letos februarja v Sarajevu. V Ljubljani so jo uprizorili isti izvajalci — ansambel sarajevske Opere. Opero, ki je za izvajalce zelo zahtevna, so sprejeli gledalci toplo. Občinstvo in kritike je zlasti navdušila lepa izvedba Konjovičeve Miloševe poroke v izvedbi Opere iz Novega Sada. Ljubljanska Opera je uprizorila Marjana Kozine opero *Ekvinokcij*, ki sodi med najboljša domača operna dela. Opera je bila muzikalno in scensko odlično podana in je nudila resničen umetniški užitek. Slovensko gledališče iz Maribora pa je zaključilo letošnje festivalne prireditve z opero Mirka Pölča *Deseti brat*, po Jurčičevem besedilu.

Vrsta umetniških razstav. Sezona umetniških razstav v Ljubljani je letos v juliju dosegla višek. V Moderni galeriji je bila na IV. grafičnem bienalu velika razsta-

va del grafikov vsega sveta. Številne grafike so bile nagrajene, odkupljene oziroma so avtorji prejeli častna priznanja. Izmed šestih nagradnih premij je bila prva v znesku pol milijona din priznana Japoncu Jozu Hamaguchio za grafiko »Zeljnati list«. Pred praznikom vstaje 21. jul. so bile podeljene tudi posebne nagrade za humanistično misel, ki jo izražajo posamezne razstavljene grafike. Prvo nagrado je prejel Poljak Štefan Suberlak za vse tri razstavljene grafike, drugo Japonec Sekino Junichiro, tretjo pa Mehikanec Adolfo Gomez Quinteros. Zanimive so bile tudi druge umetniške razstave. V Mestnem muzeju so bile razstavljene podobe Ljubljane iz 19. stoletja. Narodni muzej je pripravil zanimivo razstavo starinskih ur. Vso Narodno galerijo in del Mestnega muzeja pa je zasedla velika razstava baročne umetnosti na Slovenskem.

Festival jugoslovanske folklorne na Koprskem. Ob slovenski obali je bil letos od 31. julija do 5. avgusta II. festival jugoslovanske folklorne, ki ga je pripravil in izvedel zavod Primorske prireditve v Kopru. V teh dneh so nastopile v Kopru, Ankaranu, Izoli, Portorožu in Piranu najboljše jugoslovanske folklorne skupine, med njimi akademska folklorna skupina France Marolt iz Ljubljane, Lado iz Zagreba, Tanec iz Skopja in Kolo iz Beograda. Kot gost pa je sodeloval Kubanski državni ansambel pesmi in plesov, ki šteje kakih sto plesalcev in pevcev iz Havane na Kubi.

Festivala se je udeležilo več tujih gostov, predstavnikov mednarodnih folklornih združenj. Program zadnjega festivalskega dne, ki so ga izvedli jugoslovanski ansambli pod naslovom »Jugoslavija pleše in poje« je posredoval ljubljanski TV tudi po evroviziji. Prenašala so ga televizijska omrežja Italije, Zahodne Nemčije, Avstrije, Švice, Švedske, Danske, Holandije, Francije in Anglije.

Trdinove nagrade. Okrajni svet zveze Svobod in prosvetnih društev v Novem mestu je 14. julija ob 56-letnici smrti pisatelja Janeza Trdine že osmič podelil Trdinove nagrade. Nagrajeni so bili: književnica Vera Albrehtova za knjigo *Nekoč pod Gorjanci*, članica dramske skupine novomeške Svobode Dušan Jereb Marija Šali za uspešno delo v dramski umetnosti, arhitekt inž. Josip Didek za prizadevnost pri izdelavi projektov raznih industrijskih objektov v novomeškem okraju in prosvetni delavec Matko Matjan za tridesetletno uspešno delo v vodstvu kulturnoprosvetnih društev.

Nagrade Društva slovenskih književnikov. V juliju je Društvo slovenskih književnikov nagradilo najboljša domača dela, ki so pri nas izšla lani. Nagrade v znesku po 200.000 dinarjev so prejeli dr. Danilo Lokar za zbirko novel *Osemnajsto leto*, tržaški književnik Alojz Rebula za roman *Igra senc* in mladi pesnik Janez Menart za zbirko pesmi *Časopisni verzi*.

Priznanje slovenskemu filmu in našim ustvarjalcem. Na festivalu

domačega filma v Pulju, ki je bil letos v začetku avgusta, je bila naša domača filmska ustvarjalnost deležna lepih priznanj. Največje priznanje »Veliko zlato areno« in diplomu »Film leta« si delita slovenski film po besedilu Cirila Kosmača in v režiji Franceta Štiglica »Balada o trobenti in oblaku« in film »Vzkipelo mesto« Veljka Bulajića. Slovenski film »Veselica« v režiji Jožeta Babića je prejel »Srebrno areno«. »Zlato areno« in denarno nagrado za najboljšo žensko vlogo je prejela slovenska dramska in filmska umetnica Duša Počkajeva za vlogo Maruše v filmu »Ples v dežju«. Enako priznanje za najboljšo moško filmsko vlogo je prejel naš dramski in filmski umetnik Miha Baloh za vlogo Aleša v filmu »Veselica«. Dalje so bili nagrajeni: Boštjan Hladnik za umetniško režijo filma »Ples v dežju«, Rudi Vavpotič za fotografijo filma »Balada o trobenti in oblaku« ter Alojz Srebotnjak za najboljšo filmsko glasbeno spremljavo.

Simpozija kiparjev v Portorožu in Kostanjevici. Dvaindvajset kiparjev iz petnajstih držav, ki jih

je izbrala posebna komisija izmed osemdesetih prijavitelcev, se je v letošnjem poletju zbralo pri nas. Jugoslavija je prvič organizirala dva mednarodna simpozija kiparjev — prireditve, ki jih v drugih deželah že poznajo. Organizatorja prvih simpozijev sta okrajna ljudska odbora Novo mesto in Koper. Tiha Kostanjevica ob zeleni Krki in naš letoviški Portorož sta za tri mesece sprejela tuje in domače umetnike. V Kostanjevici oblikujejo hrastovino, v Portorožu pa granit iz Buj. V juniju, juliju in avgustu je vsak izmed umetnikov izoblikoval umetnino po svoji izvirni zamisli. Najpomembnejša razlika od simpozijev, ki jih prirejajo drugod, je v tem, da bodo vsa dela od umetnikov odkupljena po 250.000 din in ostanejo last naše dežele. Mednarodni simpozij kiparjev bo postal odslej naša vsakoletna prireditev in ker bodo umetnine ostale pri nas, bomo dobili v nekaj letih dve pomembni umetniški galeriji skulptur umetnikov raznih narodov. Tri najboljše umetnine, ki jih bo izbrala posebna žirija, bodo nagrajene.

Slovenski kipar Jaka Savinšek je nepričakovano umrl 17. avgusta v Kirchheimu pri Würzburgu v Nemčiji, kjer se je kot zastopnik Jugoslavije udeležil tamkajšnjega mednarodnega simpozija kiparjev. Zadel ga je srčna kap. Po rodu je bil Kamničan. Smrt mu je iztrgala dleto polnemu življenjskih sil in umetniškega poleta, saj mu je bilo komaj 39 let. Spomin nanj bo živel v številnih umetninah, ki jih je ustvaril v svojem kratkem, umetnosti predanem življenju. Pokojni Jaka Savinšek je bil pobudnik prvega mednarodnega simpozija kiparjev v Jugoslaviji, ki je bil nedavno uspešno zaključen.

Član slovenske Drame Lojze Potokar je dovršeno upodobil osrednji lik kmeta Temnikarja v nagrajenem slovenskem filmu »Balada o trobenti in oblaku«

Kajuhove knjižne nagrade. Dan pred našim največjim praznikom 21. julija so bile v Klubu ljudskih poslancev v Ljubljani letos prvič podeljene Kajuhove knjižne nagrade. Te nagrade bo odslej vsako leto podeljeval Kulturno-prosvetni zgodovinski zavod *Borec* za najboljša leposlovna dokumentarna ali mladinska dela, ki obravnavajo dogodke iz narodno-osvobodilne borbe. Poleg tega bodo nagrajevali tudi glasbena in likovna dela z isto tematiko. Letošnjega razpisa se je udeležilo 27 jugoslovanskih avtorjev. Prvo nagrado v znesku 400.000 din je prejel Stane Terčak iz Celja za dokumentarno delo *Ukradeni otroci*. V tem delu avtor objavlja in komentira dokumente o preseljevanju naših ljudi na Štajerskem in Gorenjskem in opisuje bridko usodo otrok, ki so jih Nemci ugrabili staršem. Tri druge nagrade po 300.000 din so prejeli: književnik Ciril Zlobec za

roman *»Moška leta našega otroštva«*. V romanu opisuje avtor svoje okolje, v katerem je odrasčal sam in njegovi vrstniki. Življenje primorske mladine med vojno najprej v italijanski vojski in nato v partizanih. Mladinski roman Karla Grabeljška *»SOS s TV 17«* opisuje težavno življenje partizanskih kurirjev, v romanu *»Srečno pot, fant!«* pa govori Vinko Hafner o dveh aktivistih izpod Blegaša. Dve tretji nagradi je žirija dodelila novinarju Miletu Pavlinu za dokumentarni roman *»Jurišni bataljon«* ter Vidi Lasič za dokumentarno delo *»Svetloba mladih let«*. Poleg navedenih je Zavod Borec odkupil še pet od predloženih del, in sicer: Hinka Vilfana: *Njim sonce ni sijalo*, Jožeta Pahorja: *Iz jetniških spominov*, Zorana Hudaleša: *Najmlajši borci za svobodo*, Borisa Režka: *Železni križi* in Marije Škerlavajeve: *Zgodba o najdenki*.

NEKAJ DOMAČIH KNJIG

V Založbi Slovenske matice v Ljubljani je izšla nova povest Franceta Bevka Slepca ulica. Povest pripoveduje o bivšem domobrancu, ki se skriva pred novo oblastjo. Po naravi slabič si ne zna pomagati, njegovo življenje je zašlo v slepo ulico. — Drugi primorski pisatelj, ki je nedavno obogatil naš domači knjižni trg, je Danilo Lokar. Lokar se je kot pisatelj pozno uveljavil, vsa njegova dela pa so izrazno in vsebinsko samonikla in klena ter imajo širok krog bralcev. Svoji najnovejši knjigi, ki obsega tri novele, je pisatelj dal naslov po prvi teh novel Zakopani kip. V vseh treh novelah na izviren način obravnava probleme umetnosti in umetništva. — Otroci bodo gotovo veseli knjižice znanega pesnika Toneta Pavčka, ki ji je dal zanimiv naslov Velesenzacija. To je zelo posrečena zbirka otroških pesmi, polna vedrine.

Iz življenja naših ljudi po svetu

Izseljenci v Kanadi so proslavili 20-letnico vstaje jugoslovanskih narodov

Dne 6. avgusta so Jugoslovani v Kanadi lepo proslavili 20-letnico vstaje jugoslovanskih narodov. Prireditve, ki jo je organiziralo društvo Bratstvo in edinstvo iz Toronta, je bila na farmi Beograd, ki je last majorja Williama Jonesa, nekdanjega šefa zavezniške vojne misije v Sloveniji. Kljub slabemu vremenu so se zbrali naši izseljenci od vseh strani Kanade in tudi iz ZDA — iz Toronta, Oakville, Birlingtona, Hamiltona, Windsorja, Sarnije, St. Catherine, Thorolda, Port Colborna, Niagara Falls itd. Farma Beograd je bila lepo okrašena. Med zelenjem so se bleščali veliki napisi: Živela 20-letnica julijske vstaje! Živelo Združene Bratstvo in edinstvo!

V imenu Združenja je pozdravil zbrane predsednik Marjan Kružić, ki je dejal, da so številne slovesnosti, s katerimi je domovina proslavljala 20-letnico vstaje jugoslovanskih narodov, globoko odmevale tudi med našimi ljudmi v Kanadi, saj čutijo enako z našimi narodi v domovini in so kakor oni ponosni na herojski boj, ki so ga naši narodi začeli proti okupatorju in domačim izdajalcem v juliju 1941.

Slavnostni govornik je bil major Jones, ki se je nedavno vrnil z obiska v Jugoslaviji. Govoril je o velikem in naglem napredku današnje Jugoslavije, ki je živo očiten v vsakem, tudi najmanjšem kraju. Dejal je, da je trdno prepričan, da se bodo v prihodnjih letih še bolj okrepile vezi med kanadskim in jugoslovanskimi narodi pri njihovih kulturnih prizadevanjih in ob gospodarskem sodelovanju. Ob zaključku je g. Jones prijazno povabil naše izseljence, naj ga večkrat obiščejo na njegovi farmi, ki naj jo štejejo za košček Jugoslavije.

Prireditve, ki je bila na prostem v obliki piknika, je bila združena z lepim kulturnim programom s športnimi in zabavnimi igrami. Vseprisod so odmevali zvoki tamburice in pesem. Izbrano je bilo tudi najlepše dekle. Trak zmagovalke z napisom 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov in prvo nagrado je dobila Gr. Avguštinova.

Z lepo uspele prireditve so poslali pozdravno brzojavko maršalu Titu, Zvezi borcev NOV Jugoslavije in jugoslovanskim izseljenskim matičam.

Iz Francije

NOVI GROBOVI V FRANCIJI

Dne 23. junija smo na zadnji poti spremljali našega društvenega člana, 73-letnega Valentina Demšarja. Pokojni je bil doma iz Poljan nad Skofjo Loko, od koder se je že mlad odpravil v svet. V Merlebachu si je ustvaril družino in se zaposlil kot rudar. Bil je dober član našega društva in rad je zahajal med nas.

Teden pozneje smo spet stali ob odprtem grobu članice Ljudmile Godler, rojene Kalker, ki je doživela komaj 55 let. Pokojna je bila vse do zadnjega zvesta članica našega društva in je tudi mi nismo pozabili v njeni bolezni.

Kmalu nato se je od nas za vselej poslovil 54-letni Vinko Kopina, doma iz okolice Krškega. Z njim smo izgubili pridnega društvenega delavca in odbornika. Pokojni je bil že pred vojno član društva Edinost in se je uveljavljal pri društveni godbi na pihala. Pri društvu Slavček je deloval kot odbornik vse dokler mu ni tega preprečila bolezen.

Vse tri naše zveste člane smo spremili na zadnji poti z društveno zastavo. Pevski zbor je zapel žalostinke, predsednik društva Anton Skruba pa jim je spregovoril v slovo in v imenu društva položil venec na grob.

Naj jim bo lahka tuja zemlja!

Mirko Višnikar,
tajnik društva »Slavček«
Freyning — Merlebach

Iz ZDA

OBISK NA HAVAJSKIH OTOKIH

Z romantičnih Havajskih otokov smo dobili lepo kartico, s katero so nam sporočile pristrčne pozdrave naše dobre znanke: Marie Prislend, Tončka Tanko, J. Schlosar in Ann Zagorc. Iskrena hvala!

Uredništvo

FRANK ALESH — 75-LETNIK

V Fontani, Cal., je 28. julija slavil 75-letnico Frank Alesh, eden naših najvidnejših in najbolj prizadevnih društvenih delavcev v ZDA. S ponosom se lahko ozre na plodna leta svojega življenja. Bil je trideset let tajnik bivše Jugoslovanske tiskovne družbe, ki je izdajala delavski list Proletarec in Ameriški družinski koledar, vodil je tajniške posle Knjižne matice SNPJ in chikaške federacije društev SNPJ; bil je tudi predsednik odbora za združitev raznih organizacij. Zdaj je predsednik odbora, ki vodi zavetišče za ostarele v Fontani.

Njegova zamisel je bila ustanovitev posebne sekcije SNPJ v Chicagu, ki vsako leto poskrbi za pietetno počastitev umrlih članov na po-

Alojz in Johana Potokar iz Pueblo, Colorado, ZDA, sta letos praznovala 61-letnico poroke. Johana je Kastelčeva iz Brezovega dola pri Ambrusu v Suhi krajini, Lojze pa je iz Male Račne pri Grosupljem.

Nečak Joseph in Mary Adamich iz Clevelanda, Ohio, ki sta letos obiskala stari kraj — Malo Račno pri Grosupljem, pošiljata jubilentoma najiskrenejše čestitke za minuli praznik in kličeta: še na mnoga leta!

Cestitkam se pridružuje tudi uredništvo.

Joseph in Mary Adamich

MARY ERZNOŽNIKOVA JE UMRLA

Z obžalovanjem smo zvedeli, da je v Montani (Red Lodge) umrla soproga našega prizadevnega poverjenika, znanega društvenega delavca Kaytona Erznožnika — Mary Erznožnikova. Tudi Mary, ki je večkrat poslala kak dopis v Rodno grudo, je bila pridna društvena delavka. Lahko bi rekli, da sta bila Kayton in Mary glavna stebra društva št. 81 SNPJ v Red Lodge, saj je Kayton predsednik tega društva, pokojna Mary pa je bila tajnica. Zdaj se je tiho in skromno poslovila in za vselej odšla — veliko prezgodaj, saj je imela komaj 72 let. Po rodu je bila gorenjski dekle, doma iz Zirov nad Skofjo Loko. Poleg soproga zapušča v Clevelandu brata Charlesa Žaklja in sestro Anno Jesenko, v Sloveniji pa več sorodnikov. Vsem njenim, predvsem soprogu Kaytonu, naše globoko sožalje! Tebi, draga Mary, pa — miren počitek v deželi, ki ti je postala druga domovina!

SMRT POD AVTOMOBILOM — UMRL PRED OBISKOM DOMOVINE

V Chicagu se je pri avtomobilski nesreči smrtno ponesrečil Joseph Oblak. Bil je član društva Slavija št. 1 SNPJ in ABZ. — Na poti k ladji, s katero je hotel odpotovati na obisk v domači kraj — Jelenjo vas pri Starem trgu, pa je zadela kap Petra Paurina iz Glendale, N. Y. Iskreno sožalje njunim svojcem, njima pa miren počitek v tuji zemlji!

kopališču Woodlawn. Eden najlepših uspehov njegovih prizadevanj pa je vsekakor prvi slovenski dom za ostarele v Fontani, ki je nedavno praznoval prvo obletnico obstoja že tako zaseden, da ga bodo morali razširiti.

Cepnav žal nekoliko pozno (o njegovem jubileju smo zvedeli šele iz slovenskih ameriških listov) se tudi mi pridružujemo širokemu krogu njegovih prijateljev s pristrčno čestitko:

Še mnogo let in še mnogo uspehov pri društvenem delu!

Slovenska izseljenska matica

SLOVENEK, GLAVNI CARINIK V CLEVELANDU

Predsednik Kennedy je imenoval za glavnega carinika v Clevelandu Johna F. Kovačiča. Kovačič, ki ima v ZDA širok krog prijateljev in znancev, je že od leta 1953 član mestnega sveta v Clevelandu. Čestitamo.

JURČICEV JURIJ KOZJAK V PORTUGALŠČINI

Nedavno je v Lizboni izšel portugalski prevod Jurčičeve povesti Jurij Kozjak. S to izdajo je ta povest prevedena že v 42 raznih jezikov, to je doživelo pač redkokatero knjižno delo na svetu. Prevod je oskrbel slovenski misijonar in znani prevajalec Ferdinand Kolednik. Stroške prevoda in tisk knjige je plačalo portugalsko prosvetno ministrstvo, ki je knjigo odobrilo kot učni pripomoček na portugalskih šolah.

PETDESETLETNICA
PEVSKEGA ZBORA PREŠEREN
V PITTSBURGHU

V nedeljo 21. maja smo v Slovenskem domu v Pittsburghu svečano proslavili petdeseto obletnico pevskega društva Prešeren. Ob tej priliki se moramo posebej zahvaliti Slovenski izseljenski matici, ki je ljubezno ustregla naši želji in nam za to slavnost dala izdelati posebno umetniško prilogo s Prešernovo Zdravljico v lepem angleškem prevodu Janka Lavrina in s Prešernovo sliko — po umetniško izdelani grafiki slikarja Božidarja Jakca, ki ga v Ameriki dobro poznamo in cenimo.

Svečani del proslave se je začel ob štirih popoldne s pesmijo »Hej Slovani«, ki so jo zapeli gostje v lepo okrašeni dvorani našega Slovenskega doma na 57. Butler st. v Pittsburghu. Nad štiri sto zbranih gostov je pozdravil predsednik društva John Fabec, ki je naglasil značaj zlatega jubileja. Za njim je Mary Skerlong kot voditeljica programa na kratko opisala zgodovino našega pevskega društva in njegovo uspešno delovanje ter se pri tem posebej spomnila ustanovitelja in prvega predsednika pokojnega Josipa Pogačarja ter drugih soustanoviteljev. Nato je bilo servirano slavnostno kosilo, kjer ni manjkalo tudi naše kranjske potice. Kosilo so skrbno pripravile članice Kluba slovenskih mater iz Pittsburgha, seveda s pomočjo mladine. Za dobro razpoloženje je poskrbel Jakob Derlink, ki je na harmoniki igral pesmi znanih slovenskih skladateljev.

Nato so se na odru zvrstili govorniki, ki so naglasili pomen in uspehe pevskega društva Prešeren in mu zaželeli uspešno delo tudi v bodoče. Govorili so: župnik Matthew Kebe, predsednik slovenskega Narodnega doma Frank Lokar, predsednik Ameriške bratske zveze Frank Kress, član Glavnega odbora SNPJ Maks Kumer, predsednica Slovenskega dneva in Komiteja radioprograma Mary Prašnikar, napovedovalec in sekretar radioprograma Joseph Beltz, generalni konzul FLRJ v Pittsburghu Ivan Milošević in konzul Drago Novak.

V kulturnem programu je najprej nastopil mladinski pevski zbor, ki je v lepi slovenščini zapel pesmi Emila Adamiča, Premrla, Lipovca in narodno »Zajček«. Navzoči so z navdušenim ploskanjem izrazili priznanje najmlajšim, ki so v glavnem že tretja generacija slovenskih izseljencev. Tudi mešani zbor je navdušil navzoče. Zlasti so ugajale pesmi »Gor čez izaro«, »Nazaj v planinski raj«, »Po jezeru« in druge, ki so marsikomu privabile solze

Udeleženci proslave 20-letnice Pevskega društva »Prešeren« v Pittsburghu

v oči. Pa tudi dobre volje ni manjkalo, za to so poskrbele Avsenikove pesmi, skladbe Foersterja, Bacha in Venturinija; njihovo izvajanje je pričalo o velikem napredku in požrtvovalnosti pevcev, ki jih v zadnjem letu vodi novi pevovodja. Prav prijetno nas je presenetila simpatična Ruperšičeva iz Minnesote, ki je zapela in na harmoniki igrala nekaj poskočnih skladbic.

Ob svojem jubileju je prejel pevski zbor številne pozdravne brzojavke, ki jih je predsednik ob splošnem odobravanju prebral prisotnim.

Ob tej priliki se Slovenci iz Pittsburgha pridružujemo čestitkam k deseti obletnici ustanovitve Slovenske izseljenske matice. Vsi, ki smo že obiskali naš dragi stari kraj, najboljše vemo, kako nam Matica rada pomaga v vsem, kar potrebujemo, gostoljubno nas sprejema, čeprav nas je vsako leto več in verjetno nas bo vedno več, ki vas bomo obiskovali. Zato vam tudi za bodoče želimo novih uspehov pri vašem delu in najboljših prijateljskih stikov med našima dvema državama.

Anna Klun, Pittsburgh

Iz Argentine

SLOVENSKI FESTIVAL ZARJE

Dne 9. septembra je društvo Zarja v dvorani Casa Suiza priredilo svoj XII. festival. Vse točke izvajalnega programa so bile slovenske. Nastopili so plesalci in mešani pevski zbor, ki je lepo zapel naše domače pesmi. Nato pa je dramska skupina prikazala komedijo »Stari grehi«, ki jo je spretno režiral Jožko Živec. O prireditvi bomo poročali več prihodnjč.

POPRAVLJAMO

V avgustovi številki na strani 179 v četrtem stolpcu zgoraj se mora pravilno glasiti: Janko N. Rogelj in ne Anton J. Rogelj. G. Roglja prosimo, da nam neljubomoto oprost.

Uredništvo

jugoslovan **miro cerar** najboljši telovadec evrope

Enaindvajsetletni Ljubljčan Miro Cerar je na evropskem telovadnem prvenstvu v Luksemburgu, kjer so pred 31 leti Jugoslovani s prvakom Primožičem prvič dosegli evropsko svetovno prvenstvo v telovadbi — prekosil vse tekmece in postal evropski prvak.

Postaven Jugoslovan je bil že na svetovnem prvenstvu 1958 v Moskvi v središču pozornosti: vajo na konju z ročaji je opravil s tako eleganco in s takim zanosom, da mu prvo mesto in zlata kolajna ne bi bila smela uiti. A v telovadbi je pač tako: tekmovalci, ki še nimajo »imen«, se morajo zadovoljiti z nižjimi ocenami, in Miro Cerar — saj o njem pišemo — je dobil le bronasto odličje. To je bil njegov prvi veliki uspeh, hkrati pa tudi napoved za naskok...

Na olimpijskih igrah 1960 v Rimu prav tako ni bil najsrečnejše roke. Med pripravami za to največje športno slavlje vsega sveta se je večkrat poškodoval, in tudi v Rimu mu ni šlo vse po načrtih. Ker ni telovadil niti v japonski niti v sovjetski vrsti, so bile njegove ocene spet avtomatično nekoliko nižje, v finalu na drogu, v katerem sicer za gotovo ne bi bil ostal brez kolajne, pa je vajo preveč skrajšal in tako ni uspel. Navzlic vsemu pa je bil rimski izkupiček zanj vendarle zadovoljiv: osmi v skupni oceni, peti na drogu in sploh najvišja ocena iger, 9.90 točk (od 10 mogočih), v prvi poljubni vaji na drogu...

Led je bil torej končno prebit. Cerarjevo ime je postalo znano in strokovnjaki so samo še ugi bali, kdaj bo svoje mojstrstvo tudi povsem potrdil. Ni bilo treba dolgo čakati. Potem ko je marca na največjem tekmovanju v Ljubljani že premagal evropskega prvaka Rusa Titova, je odpotoval avgusta na evropsko prvenstvo v Luksemburg. Tam mu je naposled uspel veliki udar: po splošnem mnenju je popolnoma zasenčil vse evropsko elito in postal najmočnejše orožje stare celine za svetovno prvenstvo 1962 v Pragi, na katerem bodo skušali Japonci ohraniti primat iz Rima. 21-letni ljubljanski študent prava je v Luksemburgu osvojil nič manj ko štiri zlate in dve bronasti kolajni, njegova zmaga v skupni oceni pa je bila prepričljivejša kot zmaga kateregakoli dosedanjega evropskega telovadca. Zanimivo je še, da je varovanec trenerja Borisa Gregorke uspel prav v Luksemburgu — torej tam, kjer je Jugoslavija s Primožičem pred natanko 31 leti nazadnje dala svetovnega telovadnega prvaka. Krog je torej sklenjen...

Praga 1962 bo nova preizkušnja jugoslovanskega mojstra, ki je sedaj telovadec št. 1 v Evropi. Nato bo na vrsti evropsko prvenstvo 1965 v Beogradu in — olimpijske igre 1964 v Tokiu. Ko bodo prapori s petimi krogi zaplapolali nad

japonskim glavnim mestom, bo Cerarju natanko 25 let. To pa je po ocenah strokovnjakov starost, ko so telovadci na višku moči. Prizadevnemu in vestnemu Miru se torej obetajo še nove in nove zmage. Morda tudi zato, ker je športna pot najboljših jugoslovanskih telovadcev (olimpijski zmagovalci Štukelj, svetovna prvaka Šumi in Primožič) že po tradiciji dolga vsaj eno desetletje.

Eugen Bergant

ŠVICARJI O CERARJU

Eden izmed najslavnejših športnih časopisov na svetu »Sport« iz Züricha je po evropskem telovadnem prvenstvu med drugim zapisal o Miru Cerarju:

»Sloki Jugoslovan telovadi s takim poletom in zahtevno kot najboljši Japonci, je pa v gibih še elegantnejši in v ritmu še doslednejši. Razen tega ima na voljo ne le neogibno moč in kondicijo, temveč tudi presenetljivo mero zbranosti in samozavesti.«

Luksemburški minister R. Schaffner čestita novemu evropskemu prvaku

Rojaki nam pišejo

PRITI V DOMOVINO
LETOS, ZAL, NE BOM MOGEL
Greenwood, Wisconsin, ZDA

Letos, žal, ne bom mogel priti v staro domovino, čepravno bi zelo rad spet obiskal lepo Slovenijo! Prevezl sem tajniške posle pri Slovenski narodni podporni enotnosti, v društvu številka 198. Tako imam vedno kaj opraviti in moram biti zmeščen pri rokah. Ni razveseljivo, a je res, da je največ dela z boleznimi in smrtnimi primeri, ki jih je vedno več. V aprilu smo izgubili kar tri člane našega društva; umrli so Frank Grašelj v 86. letu, doma iz okolice Cerkelj na Gorenjskem; istega dne je po pogrebu umrl njegov svak Frank Bergant, star 75 let, a tretji je bil Lovrenc Celar, oba rojena blizu Cerkelj. S pogrebi je vedno dosti dela. Je pač tako, starost naših članov se suče okrog 70 do 90 let in če se bo tako nadaljevalo, nas Slovencev — pionirjev, ki še govorimo materin jezik, kmalu ne bo več.

Mike Krultz

VESEL SEM,
DA ME JE MAMA NAUČILA
SLOVENSKEGA JEZIKA
Merlebach, Moselle, Francija

Ker se zelo zanimam za slovenski jezik in rad prebiram vašo revijo, sem tudi hitro rešil zavozlanko, ki ste jo objavili v aprilski številki. Zelo sem vesel, da me je mama naučila slovenskega jezika. Lani smo bili vsi trije, mama, ata in jaz na dopustu v Jugoslaviji. Vsi so se mi čudili, da znam tako lepo govoriti slovenski. Star sem 11 let in se v šoli dobro učim. Moji starši tudi zelo radi prebirajo Rodno grudo, jaz pa bom resnično vesel, če bom prejel kakšno slovensko knjigo. Vaš mali

Rudi Rižnar

SLOVENSKI
IZSELJENSKI MATICI
VSE DOBRO OB 10-LETNICI
Waterschei, Genk, Belgija

Najprej vas vse lepo pozdrabljam in želim Slovenski izseljenski matici ob 10-

letnici vse dobro, da bi še mnoga desetletja praznovala ta lepi praznik, da bi vse bolj napredovala in pomagala vsem izseljencem po širnem svetu. Lepo se zahvaljujem za redno pošiljanje Rodne grude. Zelo sem bila vesela aprilske številke, v kateri sem brala o svojem rojstnem kraju Žužemberku in Suhi krajini. Tudi za praznik 22. julija vam želim vso srečo in moje misli bodo takrat z vami. Pošiljam še rešitev zavozlanke in naročam Slovenski izseljenski koledar za leto 1962.

Julka Feher

VEDNO TEČEMO IN HITIMO
Euclid, Ohio, ZDA

Prosim, oprostite, ker sem pozna z naročnino. Je pač takšno življenje v Ameriki, vedno tečemo in hitimo in tako človek prav lahko na kaj pozabi. Pošiljam pet dolarjev, kar je več, naj bo za pomoč vašemu tisku.

Mary Zitherl

POSLJITE MI TAKOJ
VSE LETOSNJE ŠTEVILKE
Sydney, N. S. W. Australia

Pri nekem našem rojaku sem videl Rodno grudo. Tudi jaz jo naročam. Prosim, pošljite mi takoj vse letošnje številke. Če pa imate še kakšen Koledar, ga tudi priložite. Sporočite mi ceno vaših publikacij. Z rodnim pozdravom

Franc Klemenc

RODNA GRUDA MI PRINESE
VEDNO MALO TOPLOTE
IZ DOMOVINE
Dunaj Avstrija

Oprostite, ker sem pozna z naročnino za Rodno grudo. Zelo rada jo prejemam, saj mi vedno prinese malo toplote iz domovine. Slovenija mi je zelo draga, posebno moj rojstni kraj Zagorje ob Savi. Lepo je tudi v Portorožu in Piranu. Sicer pa vsa Jugoslavija tako napreduje, da sem resnično ponosna in ker drugače ne morem sodelovati, pomagam s tem, da v tujini pripovedujem o njej in priporočam ljudem, da potujejo

k vam na dopust. Razkazuje razglednice in fotografije prelepih domačih krajev in pripovedujem prijateljem in znancem, kako dobri so naši ljudje.

Silva Sladič s sinkom

NAROCAM KOLEDAR 1962
Englewood, Colo, ZDA

Še enkrat se vam zahvaljujem za redno pošiljanje Rodne grude in obenem izražam veliko priznanje za tako krasno urejen Slovenski izseljenski koledar. Prosim, da me opišete med naročnike za Koledar 1962. leta. Vas lepo pozdrabljam vse pri Matici!

Jacob Skerlj

SLOVENIJA JE NAJLEPSA
Chagrin Falls, Ohio, ZDA

Leto dni je minilo, odkar sem se seznanila z vami v prostorih Matice. Čeravno pozno, se vam iskreno zahvaljujem za prelepe lanske prireditve, za piknik in

nepozabni večer na »Bellevue«. Takrat sva s soprogom tretjič obiskala Slovenijo in seveda sva po 52 letih bivanja v tujini opazila ogromno spremembo. Zdaj pa res imate že vsega dovolj. Ljubljana in vsa Slovenija je zdaj vsa vesela, vsa prenovljena in moderna. Prevozila sva deset tisoč milj in videla osem drugih držav, ampak Slovenija je najlepša! Če bova zdrava, se mogoče spet vidimo. Prilagava naročnino za Rodno grudo in vas pri srčno pozdrabljava

Minka in Frank Kramer

POSLJITE RODNO GRUDO
TUDI MOJEMU BRATU

Essen-Stoppenberg, Nemčija

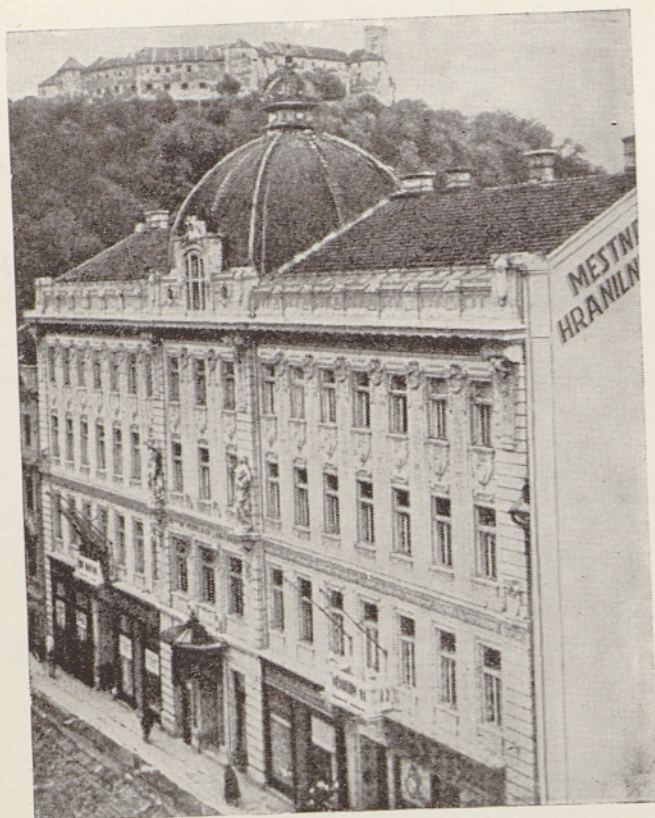
Prosim, da me opišete med naročnike vaše lepe revije Rodne grude. Enako prosim, da začnete revijo pošiljati tudi na priloženi naslov mojega brata. Pošiljam vam enoletno naročnino za oba, štiri marke pa prilagam za tiskovni sklad. Rad bi imel vse letošnje številke. Prav lepe pozdrave iz tujine!

Franc in Ivan Pejovnik

PRISPEVKI ZA MATICO IN NJEN TISKOVI SKLAD

Lia Menton 500 din, Frank Gruden 1000 din, Jože Levstek 100 din, Jožefa Globevnik 2000 din, Josip Zupanc 500 din, Frank Abelj 1 dol., Mary Colnar 3 dol., Mary Evanich 1 dol., Albina Novak 7 dol., Anton Babich 1 dol., Mary Renko 1 dol., Jennie Troha 2 dol., Karl Danev 3 dol., John Grahek 1 dol., Agnes Lah 1 dol., Mary Skerlong 1 dol., Cecilia Knafelc 1 dol., Josephine Brezovec 2 dol., Anton Mlakar 10 belg. fr., Anton Kopše 100 belg. fr., Anton Remar 10 NF, Leopold Špent 39 NF, Anton Gorenc 4 NF, F. Jurjavčič 2 NF, Marija Rugeli 9 NF, Jožef Martinčič 8 NF, Vera Kovač 3 NF, Breznik-Draskobler 3 NF, Apolonija Žnidaršič 4 NF, Jean Senegačnik 30 NF, Kastelic 1 NF, Žgajnar 1 NF, Anton Tratar 4 NF, Jože Kurnig 10 hol. guldnov, Jelitschitsch 10 DM, neimenovani 5 DM, Jože Planinc 30 NF, skupina izseljencev iz Moselle (zbirka v vlaku) 205.15 NF, 1500 din in 60 pfenigov, skupina iz Pas de Calais 127.15 NF, skupina iz La Machine 20 NF, skupina iz Holandije (društvo sv. Barbare) 35 hol. guldnov, Mary Evanich 1 dol., Danica Glavaš 1 dol., Paul Klun 10 dol., društvo »Prešeren« iz Pittsburgha po Mary Skerlong 25 dol., Janko Rogelj 5 dol.

Iskrena hvala!

Najbolj
priljubljen
in priznan
denarni zavod
v domovini
je pri slovenskih
izseljencih

MESTNA
HRANILNICA
LJUBLJANSKA

Ljubljana

COPOVA ULICA 3

Mestna hranilnica ljubljanska

VABI VSE ROJAKE IN NJIHOVE SVOJCE,
DA OB OBISKU LJUBLJANE OBISCEJO TUDI NJENE POSLOVNE
PROSTORE, POSEBNO, KER TU LAHKO ZAMENJAJO VSE VRSTE
TUJIH VALUT V GOTOVINI ALI ČEKIH.

Menjalnica posluje vsak delavnik od 8. do 12. in od 14. do 18. ure!

TELEFON

ELA PEROCI

Jesenski veter je trgal listje z dreves, pometal ceste in nagajal otrokom. Pihal jim je v hrbet, v lica in jim mršil lase. Tako dolgo je pihal vanje, da jih je spihal s ceste.

Zbežali so v zatišje na vrt. Sedli so na klop pod jablano in se stisnili tesno drug k drugemu. Prvi je sedel največji, zadnji pa najmanjši. Poleg najmanjšega je sedelo rdeče jabolko.

Največjemu je bilo ime Oto. On je odločil:

»Igrajmo se telefon!«

»Ja, igrajmo se telefon!« so mu pritrdili.

Pomislil je, nato pa je zašepetal Borisu na uho:

»Medved pri medvedu, medved je hruške jedel.«

Boris ga ni dobro razumel, a kakor je razumel, je zašepetal Marinki:

»Medved pri medvedu, medved je štruklje jedel.«

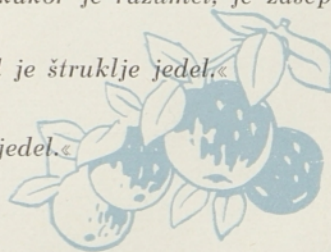
Marinka je zašepetala Ančki:

»Medved je medvedu uhlje pojedel.«

Tonček rdečemu jabolku:

»Jaz bom pa tebe snedel.«

Jabolko se je prestrašilo, se skotalilo s klopi, zbežalo po vrtu, otroci pa za njim, ker bi ga vsi radi pojedli.

IVICA ČERMAK

Srečno, prijatelji!

SREČNO, PURE! SREČNO, GOSKE!

SREČNO, KONJI, KRAVE!

SREČNO, VRBE, ŽIVA MEJA!

SREČNO, MEHKE TRAVE!

SREČNO, STEZA, STARI JAREK,

MLINCEK MOJ LESENI!

V SOLO GREM, DA ZVEM, KAM STORKLJE

ODLETE JESENI.

MATI MI JE DANES REKLA:

»KAJ BI TOZIL, SINE!

NIČ NI IZ NJEGA, KI MLADOST MU

BREZ UČENJA MINE«

Prevedel:

Ivan Minatti

MARIJA VOGELNIK

Šola iz fižola

Peter je prinesel v šolo škatlico s fižolčki. Tako je naročila tovarišica.

Pri računstvu je vzel iz škatlice tri fižolčke.

Izbral je tri najlepše. Vsak je bil druge barve. Prvi bel, drugi rdeč in tretji črnovijoličast. Tako je bilo Petru všeč. Zakaj ne bi po svoje izbiral?

Peter je računal. Vprašal je fižolčke: Koliko vas je?

Fižolčki so mu odgovorili: eden, dva, trije.

Peter je pokrtil belega s kazalcem in vprašal: pa zdaj?

Beli fižolček je klical: manj eden, manj eden!

Rdeči in vijoličasti sta pela: Sva dva! Sva dva!

Potem je Peter pokrtil z dlanjo še rdečega in je vijoličasti žalostno vzdihoval: Samo eden sem še! Eden, eden, edini!

Trije fižolčki so računali: Tri manj dva je eden. In Peter je za njimi ponavljal: Tri manj eden je dva.

Kajetan KOVIČ:

Franca izpod klanca

*Franca izpod klanca
s kapico na stran
kakor beli mlinar
melje dan na dan.*

*Mlinarji počasni
križem rok sede.
Tebe le med njimi
hvalijo ljudje.*

*Gledam po dolini:
mlina ni nikjer,
samo mala Franca
melje venomer.*

*»Franca izpod klanca,
kje tvoj mlin stoji?
Rad bi ti prinesel
orečico rži.*

*Kajti glas se širi
skozi tri vasi,
Franca izpod klanca
melje kar za tri!«*

*»Kaj te luna trka,«
pravi mi smeje.
»Mlin so moja usta,
kamni pa zobje!«*

POTOK IN OGLEDALO

OGLEDALO SE JE POBAHALO POTOKU:

»JAZ SEM NAJIMENITNEJŠA REČ NA SVETU. ČLOVEKU POKAZEM TAKOJ TUDI NAJMANJSI MADEŽ NA LICU.«
POTOK JE ODGOVORIL:

»TUDI JAZ POKAZEM ČLOVEKU NAJMANJSI MADEŽ, A MU GA TUDI SPEREM Z LICA.«

M A L I B E S E D N J A K

Potok	The brook	Le ruisseau	Der Bach
ogledalo	the mirror	le miroir	der Spiegel
se je pobahalo	vaunted	se vanta	prahlte
najimenitnejša	the most	la chose la plus	das feinste Ding
reč na svetu	distinguished thing in the world	distinguée au monde	von der Welt
človeku pokažem	to the human	à l'homme	dem Menschen zeig
takoj	I instantly show	je montre aussitot	ich sogleich
najmanjši madež	the least blot	la moindre tache	den kleinsten Fleck
na licu	on his face	dans la figure	im Gesicht
je odgovoril	replied	repartit	versetzte
sperem	I wash off	je débarbouille	ich wasche ab

PARTIZANSKA MATI

BILO JI JE OSEMDESET LET IN VSI SMO JI REKLI MATI. PONOČI SMO PRIHAJALI K NJEJ. POTRKALI SMO NA OKNO IN TAKOJ NAM JE ODPRLA, KAKOR DA NIKOLI NE SPI. POTISNILA NAS JE V TOPLO IZBO IN NAM POKIMALA:

»STE LACNI, NE? CVRTJE VAM PRIPRAVIM. KAR POČAKAJTE.«

S CVRTJEM JE POSTREGLA VSEM, KI SO PRIHAJALI PONOČI K NJEJ. VČASIH CELO TRIKRAT, STIRIKRAT ZAPOREDOMA, KOLIKOR PARTIZANSKIH PATRULJ SE JE PAČ OGLASILO.

TISTI VEČER SMO BILI ZELO UTRUJENI. PREDEN JE PRISLA Z JEDJO V IZBO, SMO PRI PEČI ZADREMALI. ZBUDILA NAS JE.

»JEJTE,« JE REKLA. KO PA SMO POJEDLI, MI JE DEJALA:

»DAJ MI PUSKO. KJE SE PRITISNE? AHA, TUKAJ! ZDAJ PA LE ZASPITE, REVEŽI. BOM ŽE JAZ STRAZILA.«

SLISALI SMO JO, KAKO JE ODPRLA VRATA, DA JE ZAZVENELA ZAGA, KI JE VISELA NA NJIH. NATO SE JE POSTAVILA NA KAMNITI PRAG PRED HISO IN STRAZILA.

PRED JUTROM NAS JE ZBUDILA IN SPOČITI SMO NADALJEVALI POT.

ALI RAZUMETE, ZAKAJ SMO JI VSI PARTIZANI REKLI MATI?

France Filipič

Domovina

Kdo pa je domovina?

Živi in mrtvi smo domovina,

naša polja z žulji in znojem posejana,
domovina,

naši otroci za bodočnost rojeni,
domovina,

naše hrepenenje in naša upanja,
domovina,

naša neuklonljiva vera v človeka,
domovina.

Kdo pa je domovina?

Naša govorica kot gorski potok šumeča,
domovina,

naš ponos in naše junaštvo,
domovina,

naša sreča in naše trpljenje,
domovina,

naše lepo in naše bridko življenje,
domovina.

Le zaspite, bom že jaz stražila!